

DIPLOMADOLGOZAT

BOKROS EDIT

Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szak

Budai Campus
2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szak

**A VISEGRÁDI ORSZÁGOK KÜLGAZDASÁGI
HELYZETÉNEK VIZSGÁLATA**

Belső konzulens: Dr. habil. Bozsik Norbert
Főiskolai tanár

Készítette: Bokros Edit
UOLXAR
Levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Közgazdaságtani és Természeti Erőforrások
Tanszéke

Budai Campus

2023

Tartalomjegyzék:

1	Bevezetés.....	3
2	A Visegrádi országok és a vizsgált időszakot befolyásoló legfőbb gazdasági események	6
2.1	Visegrádi országok	8
2.2	Lisszaboni Stratégiai.....	13
2.3	A 2008-as gazdasági világválság	15
2.4	Az Európa 2020 Stratégia	19
2.5	A Covid19 járvány	21
3	Anyag és módszertan	23
3.1	Egyéb fogalmak ismertetése	25
4	Eredmények és értékelésük.....	28
4.1	<i>Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as válság óta.</i>	28
4.2	<i>Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt</i>	35
4.3	<i>Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar</i>	40
4.4	Következtetések.....	47
5	Összefoglalás	50
	Irodalomjegyzék	53
	Táblázatok és Ábrák Jegyzéke	56
	Nyilatkozatok.....	57

1 Bevezetés

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bírnak. A fogyasztók és a vállalatok egyre gyakrabban kezdik felismerni, hogy az országon átívelő kereskedelmi lehetőségekre, kapcsolatokra van szükségük. Megfigyelhető, hogy a világgazdaság globalizálódásával és az országok közötti integrációs folyamatok fejlődésével a lehetőségeink is tovább fejlődnek. Az elmúlt évtizedekben ezek a folyamatok alapvetően megváltoztatták a gazdasági folyamatokat, a vásárlók fogyasztókedvét. Egyfajta globalizációs folyamat indult el.

A felfokozott piacok igénylik az országok mélyebb és szigorúbb átfogó kapcsolatrendszerét, az együttműködésre való hajlandóságot. Egyre nagyobb az igény arra, hogy az államok nyissanak egymás felé ez által is bővítsék kapcsolatai rendszerüket és fejlesszék gazdaságukat. A technológia és az információ áramlás hatékonyabb és gyorsabb fejlődése pont ehhez járul hozzá. Az egy régióba tartozó országok hasonló adottságokkal, problémákkal, lehetőségekkel rendelkeznek. Az integráció a legjobb lehetőség a kis területű, kis volumenű gazdaságoknak. Az integráció a legjobb lehetőség, hogy kevésbé legyenek kiszolgáltatva a gazdasági kockázatoknak (Bozsik, 2011).

A dolgozatom alapját is ez adja. A Visegrádi négyek együttműködése igen előnyös gazdasági és területi szempontból. Az országok kiegyenlítik egymás gyengeségeit, felerősítik erősségeiket, ezzel is jobb helyzetbe kerülnek a világpiaci viszonylatban. Visegrádi négyek nem az első a több állam közti kooperációs szervezet Európában. Több hasonló országok közötti összefogás létezik, általában ezeknek az alapja a földrajzi közelség vagy a közös történelmi örökség adja.

Dolgozatom célja, hogy valós képet adjon a Visegrádi Országok: gazdasági helyzetéről; külgazdasági nyitottságáról; és az import-export alakulásáról. Vizsgálatom adatait a World Economic Outlook Adatbázisa, az Eurostat Adatbázisa, a Világban, a World Integrated Trade Solution adatai és az Observatory of Economic Complexity adatai adta. A méréseket naprakész adatokkal végeztem a 2006-2020 közötti időszakot vizsgálva.

Dolgozatomban az alábbi kérdésköröket vizsgáltam:

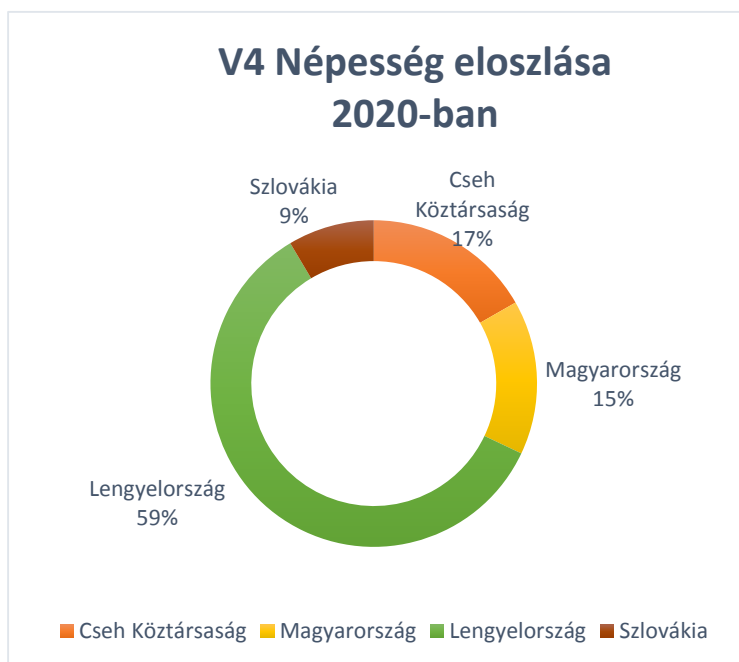
Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as gazdasági válság óta.

Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt

Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar.

A visegrádi országok története a XIV. századig nyúlik vissza, amikor a Közép-Európai királyságok uralkodói tanácskozást hívtak össze az országaikat érintő vitás kérdések ügyeinek megvitatására. A mai V4-es csoportját Visegrádon alapították meg, a régió fejlődésének elősegítése érdekében. A négy ország: Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország a Visegrádi Együttműködés keretében fogott össze 1991-ben. Abból a célból, hogy kölcsönösen segítsenek egymásnak a számukra fontos kérdésekben. Egyesülésükkor úgy gondolták, hogy a gazdasági nehézségeik legfőbb megoldása a régiók közötti aktívabb gazdasági összefogás. Egy olyan együttműködést szerettek volna létrehozni, melyben gazdasági, politikai és diplomáciai érdekeiket összehangolják (Gál, 2018).

Népesség	2020, Millió fő
Cseh Köztársaság	10,694
Magyarország	9,770
Lengyelország	37,958
Szlovákia	5,458
EU 27	447,207

1. ábra Visegrádi országok népessége

Forrás: Saját készítésű ábra, A World Economic Outlook Adatbázis adatai alapján 2022

A népességet tekintve az (1. számú ábra) láthatjuk, hogy kis térségről beszélünk az Európai Unió viszonylatában. A visegrádi országok az EU népességének 14,3 százalékát adja. Az egyesülésük főbb célja közé tartozik az országok versenyképességének javítása ideértve a többéves pénzügyi kerettervet érintő közös fellépést, a kohéziót vagy akár mezőgazdasági- és gazdaságpolitikai fellépést is.

Az évek során nemzetközi elismertségre tett szert az egyesülés. A csoport tagjai évenként, miniszteri szinten találkoznak és a tagokat közösen érintő kérdéseket vitatják meg. Az állam- és kormányfői szintű együttműködés célja az országok európai integrációjának mélyítése és a felmerülő problémák megoldása. A szövetségük célja a stabilitás megteremtése és mivel kicsi gazdaságokról beszélünk, ezért fontos vizsgálni, hogy a tagországoknak milyen a gazdasági vonatkozásai illetve, hogyan alakultak fennállásuk több mint 25 éve alatt (Tulok et al., 2018).

2 A Visegrádi országok és a vizsgált időszakot befolyásoló legfőbb gazdasági események

A Visegrádi négyek integrációját megkönnyítette, hogy a négy ország közös kulturális értékekkel rendelkezik, vallási hagyományaik közösek. Több közös céllal is rendelkeznek, legyen szó akár a területi adottságok integrációjáról, a közép-európai régió stabilitásának fejlesztéséről vagy politikai egyesülésről (Visegrad Group, 2022).

1. táblázat V4-ek GDP-je 2019-ben

Országok	GDP 2019 (Millió EUR)
EU 28	16 543 068,7
Csehország	225 613,5
Magyarország	146 113,2
Lengyelország	533 599,9
Szlovákia	94 048,0

Forrás: Saját készítésű táblázat az Eurostat adatai alapján 2022

Az országok GDP-je egyenként elenyésző a teljes EU28-hoz képest (1. számú táblázat), viszont együtt, az integrációjukat felhasználva erős egységként tudnak fellépni a világpiacon.

Az országok igen Európa központúak kereskedelmi szempontból. Főbb import és export partnereik maguk az Európai Unió tagjai (2. számú táblázat). Csehország legfőbb partnerei között megtalálható Németország, Lengyelország, Szlovákia, Hollandia, Franciaország és Ausztria. Magyarország legfőbb partnerországai között megtalálható Németország, Lengyelország, Csehország, Ausztria, Románia, Olaszország Szlovákia és Franciaország. Lengyelország legfőbb partnerországai között megtalálható Németország, Olaszország, Hollandia, Csehország, Egyesült Királyság és Francia Ország. Végül pedig Szlovákia legfőbb partnerországai Németország, Csehország, Lengyelország, Magyarország és Franciaország.

2. táblázat Visegrádi országok legfőbb import-export partnerei

Ország	Rangsor	Import partner	Rangsor	Export partner
Csehország	1.	Németország	1.	Németország
	2.	Kína	2.	Szlovákia
	3.	Lengyelország	3.	Lengyelország
	4.	Szlovákia	4.	Franciaország
	5.	Hollandia	5.	Ausztria
Magyarország	1.	Németország	1.	Németország
	2.	Kína	2.	Románia
	3.	Lengyelország	3.	Olaszország
	4.	Csehország	4.	Szlovákia
	5.	Ausztria	5.	Franciaország
Lengyelország	1.	Németország	1.	Németország
	2.	Kína	2.	Egyesült Királyság
	3.	Olaszország	3.	Csehország
	4.	Hollandia	4.	Franciaország
	5.	Csehország	5.	Hollandia
Szlovákia	1.	Németország	1.	Németország
	2.	Csehország	2.	Csehország
	3.	Lengyelország	3.	Franciaország
	4.	Magyarország	4.	Lengyelország
	5.	Kína	5.	Magyarország

Forrás: Saját készítésű táblázat az Observatory of Economic Complexity adatai alapján 2022

A Visegrádi országok import-export termékeit is érdemes megfigyelni. A Legtöbbet importált termékek az Observatory of Economic Complexity (Observatory of Economic Complexity, 2020) adatai alapján: motoralkatrészek, autók, műsorszóró berendezések, irodai gépek alkatrészei, gyógyszerek, nyerskőolaj, számítógépek, integrált áramkörök, szigetelt vezetéke és a vakcinák, antiszérumok. A legtöbbet exportált termékei az autók, motoralkatrészek, számítógépek, műsorszóró berendezések, kijelzők, ülés alkatrészek, szigetelt vezetékek, gyógyszerek, elektromos akkumulátorok és az irodai gépek alkatrészei.

A Visegrádi Csoport a közép-európai régió példás együttműködését mutatja. Az a mód, ahogyan a Visegrádi négyek kikerültek a 2008-as gazdasági válságból, felhívta az EU országainak a figyelmét a tagok átalakulásának lehetőségeire (Sacio-Syzmanka et al., 2016).

2.1 Visegrádi országok

A Visegrádi Egyesülés a világi és az Európai Uniói viszonylatában nézve nyitott gazdaságnak mondható. A Világbank elemzése alapján a külgazdasági nyitottságot az export és import összesített, GDP-hez viszonyított arányához méri. A mutató alapján Szlovákia 184,5%, Magyarország 161,3% és Csehország 142,8% nyitott gazdaságnak mondható. Ezzel szemben Lengyelország méretét tekintve külgazdaságilag legkevésbé nyitott országnak számít 106,4%.

A Világbank adatbázisa szerint Csehország importjában 72,0%, exportjában 90,9%; Lengyelország importjában 72,3%, exportjában 90,4%; Magyarország importjában 84,5%, exportjában 89,5%; és Szlovákia importjában 68,7%, exportjában 91,0% a részesedése. A következőkben ezt fogom jobban körbejárni (A Visegrádi országok kereskedelmi kapcsolatai, 2021)

A V4-ek története

Az együttműködés egészen 1335-ig nyúlik vissza, amikor a lengyel, csehszlovák és magyar királyok csúcstalálkozót tartottak az akkori magyar királyok székhelyén, a visegrádi várban. Itt hozták azt a döntést, hogy egyezséget kötnek kereskedelmi és politikai okból. A három ország találkozájának célja az volt, hogy elsimítsák ellentéteiket és gazdasági-politikai együttműködésben állapodjanak. Ez az egyezés ösztönözte évszázadokkal későbbi leszármazottjaikat az eredményes közép-európai együttműködés megalapítására. Ez az együttműködés olyan sikeres volt, hogy a három királyság gazdasága ebben a korban virágkorát élte (Szakálné Szabó, 2021).

A Visegrádi Nyilatkozat

Az integráció megerősítésére írták alá a tagországok a Visegrádi Nyilatkozatot 1991 februárjában, azzal a céllal, hogy az együttműködés megerősítése segíteni fogja Magyarországot, Csehországot, Szlovákiát és Lengyelországot az európai integrációjában. Az aláírók az államfők voltak: Václav Havel, a Csehszlovák Köztársaság köztársasági elnöke, Lech Wałęsa, a Lengyel Köztársaság elnöke és Antall József, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke. 1993-ban Csehszlovákia kettészakadásával vált négytagúvá a Visegrádi

Együtműködés. Eredetileg Románia is szerepet vállalt volna az együtműködésben, mint ötödik tag, azonban a marosvásárhelyi fekete március és a bányászjárások eseményei után visszalépett (Szakálné Szabó, 2021).

A nyilatkozatban több célt említenek, amivel megegyeztek, hogy fő prioritást élvez majd az együtműködés során:

- Az állami függetlenség, a demokrácia helyreállítása
- Az önkényuralmi rendszerek társadalmi, gazdasági felszámolása
- A parlamenti demokrácia, a korszerű jogállam kiépítése, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása
- A korszerű piacgazdaság fejlesztése
- Európa politikai, gazdasági, biztonsági és jogalkotási rendszerébe való teljes körű bekapcsolódás

Ezeket a célokat az évek során még sok gazdasági és politikai megbeszélés és egyeztetés követett. Az évtizedek alatt a V4 valóban erős és hiteles védjeggyé vált az együtműködésnek. Az idő előrehaladtával másik nagy közös céljaik közé tartozott az európai unióhoz való csatlakozás elérése, amelyet 2004. május 1-én el is értek, mind a négy ország az EU tagjai lettek (Visegrad Group, 2022).

Csehország

Csehország fővárosa Prága, területét tekintve 78 871 km², népessége 10,694 Millió fő. Pénzneme a cseh korona. Államformáját tekintve parlamentáris köztársaság, a kormányfő a miniszterelnök és az állam élén a köztársasági elnök áll. Maga az ország, mint Csehország 1993 alapult meg, a volt Csehszlovákia egyik utódállamaként jött létre.

Az ország területének mintegy 95%-át dombok és hegyek borítják: Csehország nyugati részét a Cseh-medence foglalja el, északkeleten a Szudéták, északnyugaton az Érchegység, délnyugaton a Cseh-erdő és a Sumava, keleten pedig a Kárpátok. Az ország keleti részén fekvő Morva-medencét a Cseh-Morva-dombvidék választja el a Cseh-medencétől. Az pedig éghajlata mérsékelt kontinentális.

Az ország GDP-je 225 613,5 Milliő EUR, a munkanélküliségi ráta 2019-ben 2,1 Milliő fő volt, a foglalkoztatási ráta 5,3 Milliő főt érte el. 2020-ban a cseh gazdaság legjelentősebb ágazatai: az ipar, a nagy- és kiskereskedelem, az áru- és személyszállítás, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, valamint a közigazgatás, a honvédelem, az oktatás és a humán-egészségügyi és szociális ellátás. Az EU-n belüli kereskedelem a cseh export 80%-át teszi ki. Az export 33%-a Németországba, 8%-a Szlovákiába, 6%-a pedig Lengyelországba irányul. Az import termékek 73%-a EU-tagországból érkezik (Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal, 2023).

A Világbank, a World Integrated Trade Solution adatai alapján (World Integrated Trade Solution, 2020) 2020-ben az 5 legjobb Import partnere Németország volt 63,527 Milliő USD-al, majd őt követte Szlovákia 15,100 Milliő USD-al, Lengyelország 12,028 Milliő USD-al, Franciaország 10,243 Milliő USD-al, végül pedig az Egyesült Királyság 8,991 Milliő USD-al. Az 5 Legjobb Export partnere pedig Németország 44,101 Milliő USD-al, Kína 28,3338 Milliő USD-al, Lengyelország 13,686 Milliő USD-al, Szlovákia 7,868 Milliő USD-al, végül pedig Olaszország 7,364 Milliő USD-al.

Magyarország

Magyarország fővárosa Budapest, területét tekintve: 93 025 km², népessége: 9,770 Milliő fő. Pénznem a forint, államformája parlamentáris köztársaság. A végrehajtó hatalmat a kormányfő, a miniszterelnök, gyakorolja, míg az államfőnek, a köztársasági elnöknek, elsősorban reprezentatív feladatai vannak.

Az ország hat természetföldrajzi tájegységre lehet bontani, mint a Nyugat-Magyarországi vidék, a Kisalföld, a Dunántúli-dombság, a Dunántúli-középhegység, az Alföld és az Északi-középhegység. Éghajlatát tekintve pedig kontinentális.

2019-ban a GDP-je: 146 113,2 Milliő EUR, Munkanélküliségi ráta 2019-ben 3,3 Milliő fő volt. 2020-ban a magyar gazdaság legjelentősebb ágazatai a következők voltak: az ipar, a nagy- és kiskereskedelem, az áru- és személyszállítás, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, valamint a közigazgatás, a honvédelem, az oktatás és a humán-egészségügyi és szociális ellátás.

Az EU-n belüli kereskedelem a magyar export 78%-át teszi ki. Ami az EU-n kívülre irányuló exportot illeti, a magyar termékek 3%-a az Egyesült Államokban, 3%-a pedig az Egyesült Királyságban talál vevőre. A Magyarországra behozott termékek 71%-a tagországból érkezik (Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal, 2023).

A Világbank, a World Integrated Trade Solution (World Integrated Trade Solution, 2019) adatai alapján 2019-ben az 5 legjobb Import partnere Németország 33,828 Millió USD-al, majd öt követte Szlovákia 6,406 Millió USD-al, Olaszország 6,272 Millió USD-al, Románia 6,174 Millió USD-al, Ausztria 5,643 Millió USD-al. Az 5 Legjobb Export partnere pedig Németország 29,633 Millió USD-al, Ausztria 7,209 Millió USD-al, Kína 7,158 Millió USD-al, Lengyelország 6,765 Millió USD-al, végül pedig Hollandia 5,965 Millió USD-al.

Lengyelország

Lengyelország fővárosa Varsó, területét tekintve: 322 575 km², népessége 37,958 Millió fő. Államformája parlamentáris köztársaság. Fizetőeszköze a lengyel zloty. A kormányfő a miniszterelnök, az állam élén pedig a köztársasági elnök áll. A kormány erejét a Minisztertanács alkotja.

Lengyelország nagy része alföldes területű. Délebbre tóhátság található, amit a Visztula-t két részre oszt, a Pomerániaia-tóhátságra és a Mazuri-tóhátságra. Legnagyobb tája a Lengyel-alföld. Legmagasabb pontja a Tengersizem-csúcs (Rysy) északnyugati orma 2499 méteres, 2503 méteres pontja már Szlovákiához tartozik. Éghajlatát tekintve mérsékelt égvöbe tartozik.

2019-ban a GDP-je: 533 599,9 Millió EUR, munkanélküliségi ráta 2019-ben 3,32 Millió fő volt. 2020-ban a lengyel gazdaság legjelentősebb ágazatai a következők voltak: a nagy- és kiskereskedelem, az áru- és személyszállítás, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, az ipar, továbbá a közigazgatás, a honvédelem, az oktatás és a humán-egészségügyi és szociális ellátás.

Az EU-n belüli kereskedelem a lengyel export 74%-át teszi ki. Ami az EU-n kívülre irányuló exportot illeti, a lengyel termékek 6%-a az Egyesült Királyságban, 3–3%-a pedig Oroszországban és az Egyesült Államokban talál vevőre. A Lengyelországba behozott termékek 67%-a EU-tagországból érkezik. Ami a nem uniós országokat illeti, a Kínából

érkező import részaránya 10%, az Oroszországból behozott termékeké pedig 4% (Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal, 2023).

A Világbank, a World Integrated Trade Solution (World Integrated Trade Solution, 2019) adatai alapján 2019-ben az 5 legjobb Import partnere Németország 69,225 Millió USD-al, majd öt követte Csehország 15,503 Millió USD-al, az Egyesült Királyság 15,237 Millió USD-al, Franciaország 214,631 Millió USD-al és végül Olaszország 11,645 Millió USD-al. Az Export tekintetében az öt legfontosabb partner Németország 52,736 Millió USD-al, Kína 30,415 Millió USD-al, Oroszország 16,014 Millió USD-al, Olaszország 12,274 Millió USD-al végül pedig Hollandia 9,261 Millió USD-al.

Szlovákia

Szlovákia fővárosa Pozsony, területét tekintve: 49 035 km², népessége: 5.458 Millió fő. Szlovákia parlamentáris köztársaság. A kormány élén a miniszterelnök áll, akinek a kezében összpontosul a végrehajtó hatalom zöme. A végrehajtó hatalom feje formálisan az államfő, azaz az elnök, aki azonban korlátozott hatalommal rendelkezik. Maga az ország, mint Szlovákia 1993 alapult meg, a volt Csehszlovákia egyik utódállamaként jött létre.

Szlovákia felszíne túlnyomó részt hegyvidék, az Északnyugati-Kárpátok foglalják el majdnem teljesen az ország északi felét. Az ország legmagasabb vidéke a Tátra. Az ország déli része a Dunához kapcsolódóan síkvidéki jellegű. A magyar Kisalföld folytatása a Szlovák-alföld. Szlovákia éghajlatát tekintve a mérsékelt éghajlati övezetbe tartozik.

2019-ban a GDP-je: 94 048 Millió EUR, a munkanélküliségi ráta 2019-ben 5,73 Millió fő, a foglalkoztatási ráta 2,45 millió Fő. 2020-ban a szlovák gazdaság legjelentősebb ágazatai a következők voltak: az ipar, a nagy- és kiskereskedelem, az áru- és személyszállítás, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, továbbá a közigazgatás, a honvédelem, az oktatás, valamint a humán egészségügyi és szociális ellátás.

Az EU-n belüli kereskedelem a szlovák export 79%-át teszi ki. Ami az EU-n kívülre irányuló exportot illeti, a szlovák termékek 4–4%-a az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban, 3%-a pedig Kínában talál vevőre. A Szlovákiába behozott termékek 80%-a EU-tagországból érkezik. Ami a nem uniós országokat illeti, a Dél-Koreából és Kínából

érkező import részaránya 4%, az Oroszországból behozott termékeké pedig 3% (Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal, 2023).

A Világbank, a World Integrated Trade Solution (World Integrated Trade Solution, 2020) adatai alapján 2019-ben az 5 legjobb Import partnere Németország 19,790 Millió USD-al, majd öt követte Csehország 9,898 Millió USD-al, Lengyelország 6,73 Millió USD-al, Franciaország 6,286 Millió USD-al, végül pedig Magyarország 5,766 Millió USD-al. Az Export tekintetében az öt legfontosabb partner Németország 15,125 Millió USD-al, Csehország 9,355 Millió USD-al, 7554 Millió USD-al, Kína 5,784 Millió USD-al végül pedig Lengyelország 5,276 Millió USD-al.

2.2 Lisszaboni Stratégiai

A Visegrádi országok sokat fejlődtek a kezdeti csak vámunió formájában való megalakulásuk óta. Ebben az unióba a tagok az évtizedek során egyre nagyobb részt vesznek ki egymás gazdasági, társadalmi és politikai életének. Ezt főként a gazdasági versenyben való lemaradástól való félelem diktálta. Az már az integráció felé megtett első lépések idején, nyilvánvalóvá vált, hogy ha az egymással szomszédos, egymással kölcsönösen szoros gazdasági kapcsolatban álló és egymáshoz hasonló gazdaságok le akarják bontani az együttműködésük előtt álló korlátokat, akkor ez a folyamat nem állhat meg az egymást elválasztó vámhatárok eltörlésénél (Gács, 2005).

A valutaunió és a politikai unió távlatos célkitűzései valójában már az európai együttműködés kezdeti szakaszában megfogalmazódott. A Római Szerződés, az Egységes Európai Okmány, azután a Maastrichti, az Amszterdami, a Nizzai és végül a Lisszaboni Szerződés folyamatosan bővülő, sok részletet tekintve viszont egymásra épülő rendelkezései mind az Unión belül és annak fejlesztése érdekében történt (Péter, 2016).

A Lisszaboni Stratégiát, amit azért hozták létre, hogy az Európai Unió egységként a világ nagyhatalmai által létrehozott egyre erősödőbb globalizációs-versenyképességi kihívásokra tudjon reflektálni. A stratégiát 2000 márciusában fogadták el a Lisszaboni Csúcson, melynek legfőbb célja az EU tagállamok szoros összekapcsolása gazdaságpolitikai szempontból. A stratégia az egész Európai Unió átlagára és egészére vonatkozik (Gács, 2007).

Itt egy tíz évre szóló stratégiát határoztak meg és fogadtak el, ahol egy olyan gazdaság létrehozása volt a cél, ami képes a fenntartható gazdasági növekedésre, a munkahelyteremtésre. Ezeket a szempontokat később tovább terjesztették a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés hozzáadásával. Ennek a stratégiának fontos eleme, hogy egyetlen összefogó gazdasági, társadalmi és környezeti megújulást próbál elérni, úgy, hogy ezeket fenntartható alapokon kívánja megteremteni (Ivan-Ungureanu – Marcu, 2006).

Ennek a stratégiának három alap pillére van. Első a gazdasági pillér, amely megalapozza a versenyképes, tudásalapú gazdaságra való áttérést. Nagy hangsúlyt fektetnek az információs társadalomra, valamint a kutatás és fejlesztésre. Második a szociális pillér, amelynek célja az európai szociális modell modernizálása, azaz emberi erőforrásokba való nagyobb befektetések, fejlesztések. Harmadik pedig a környezetvédelmi pillér, amit később adtak hozzá. 2001-ben a göteborgi Európai Tanács hozta létre, mint kiegészítést, amely a gazdasági növekedés és a természeti erőforrások használatának szétválasztását alapozták meg (Eurostat Statistics Explained, 2013).

Ezen három pilléren belül 7 kisebb célt fogalmaztak meg:

1. A munkahelyteremtés. Ez a cél elérése főként a versenyképesség javítására szolgált. Azt próbálták elérni, hogy a foglalkoztatási arány 2010-ig 70%-ra növekedjen illetve 2005-ig egy 67%-os rövidtávú növekedés tudjanak elérni.
2. A belső piac, ahol a teljes, működőképes egységes európai piac volt a cél. Ez is volt a lisszaboni stratégia legfőbb pontja. A versenyképességet gátló akadályok megszüntetését és a lehetőségek fejlesztését a gazdasági növekedés szerves elsődleges lépéseként tartják.
3. A harmadik a pénzügyi szolgáltatások, ahol a pénzügyi piacokon a tőke jobb elosztásán keresztül próbálják elérni a gazdaságok fejlesztését. Lisszabonban a nagymértékű mindent átívelő integrációt szorgalmazták, minden területre az egységes szabályok fenntartása és kialakítása volt a cél.
4. Az üzletbarát környezet, ahol a különös tekintettel voltak a kis- és középvállalkozások fejlesztésére. Kimondták, hogy törekedni kell az új cégek alapításával járó bürokrácia és költségek megszüntetésére, ezáltal is az egységre törekedve.

5. Az információs társadalom, a másik fő eleme a stratégiának az információs társadalom fejlesztése volt. Itt a tudásalapú gazdaság megvalósulását, fejlesztését és a komoly növekedési potenciállal rendelkező területek segítené elő.

6. A Politikák együttesének fejlesztése, ahol kimondták, hogy támogatják az Európai Központi Bank függetlenségét és az árstabilitás elérését, mint a fenntartható fejlődés alapját.

7. A kutatás és oktatás, mint a lehetőség a fejlesztésekre és a szakképzett munkaerőre, ez befolyással van a foglalkoztatottságra, emiatt a tagállamoknak arra kell törekedniük, hogy az egy főre jutó emberi erőforrásokba való befektetés növekedjen. Illetve az életen keresztül tartó tanulás előtérbe kerüljön (Az Európai Parlament tevékenysége - A legfontosabb események 1999- 2004 között, 204).

Magának stratégiának a papírra vetését a Lisszaboni Szerződés aláírása adta, amire 2007. december 13-án került sor a portugál fővárosban, mely 2009. december 1-jén lépett hatályba. Egy teljes strukturális átalakulás folyamata kezdődik meg.

Ez a Lisszaboni Stratégia teljes egészében arra törekszik, hogy mindegyik tagország vegye ki a részét a célok teljesítéséből. A stratégia szerint, mivel az EU fejlődésével kapcsolatban igen sok olyan kérdéskör létezik, amelynek összehangolt irányítása nélkül a fő célok nem valósíthatók meg, ezért ezeket a területeket lehetőleg az Európai Unió felelősségi körébe kellene vonni (Gács, 2005).

2.3 A 2008-as gazdasági világválság

A Következő gazdaságot befolyásoló tényező a 2008-as gazdasági világválság volt, ami az ingatlanpiaci áremelkedéssel a hitelezés felpörgetését indukálta, mivel a bankok nagymennyiségű jelzáloghiteleket adtak a fogyasztók kezébe, köszönhetően annak, hogy különböző pénzügyi termékekkel a kockázatokat át tudták hárítani a befektetőkre.

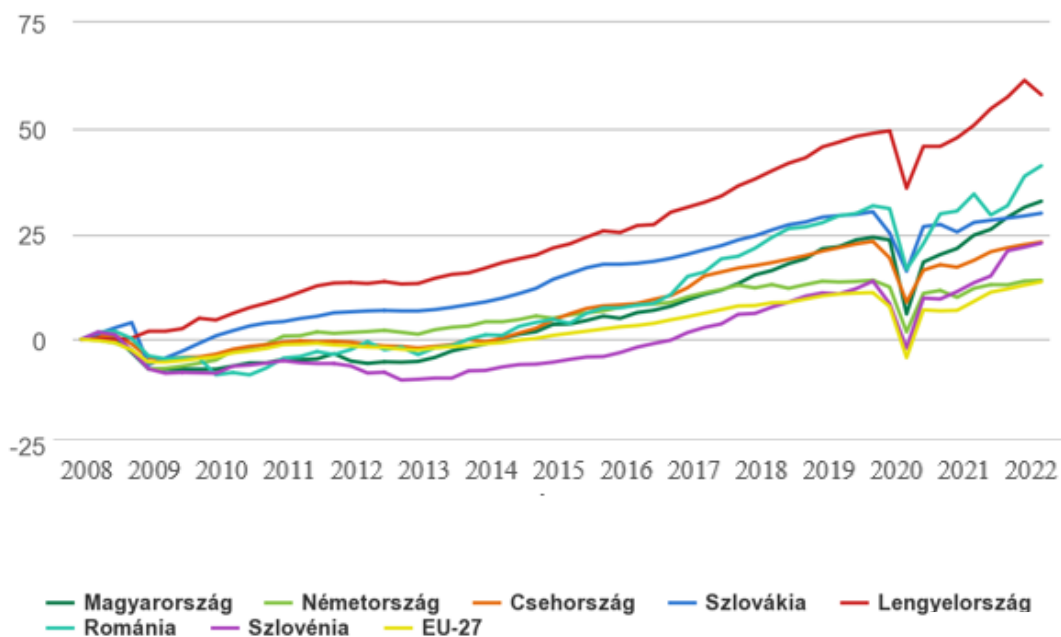
A válság gyakorlatilag minden országban rendkívül hasonlóan játszódtott le. A válság előtti időszakban folyamatos gazdasági növekedés tanúi voltunk, és új munkahelyek teremtődtek. Ezek az eredmények megsemmisültek: GDP csökkent, az ipari termelés az 1990-es években tapasztalt szintre esett vissza, és az aktív lakosság nagy része munkanélküli lett. A halmozódó veszteségek miatt megszigorodtak a hitelnyújtás feltételei, a hitelkínálat

rugalmatlanná vált. Majd megindult a válság tovább gyűrűzése a gazdaság egyéb ágazataiban is.

A válság több millió ember életét rendítette meg alapjaiban, és felszínre hozta gazdaságunk alapvető hiányosságait. A válság jelentősen megnehezítette a jövőbeli gazdasági növekedés biztosítását is. A pénzügyi rendszer törékeny helyzete akadályozza a fellendülést, mivel a vállalkozások és a háztartások nehézségekkel szembesülnek, ha pénzt akarnak kölcsönözni, költeni vagy befektetni. Az uniós tagországok államháztartására is súlyos hatással volt a válság. A válság két év alatt a költségvetési konszolidáció húsz év alatt elért eredményeit semmisítette meg (A Bizottság Közleménye Európa 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, 2020).

Maga a válság következtében a legnagyobb visszaesést a tartós fogyasztási cikkek termelő iparágak szenvedték el, mint a feldolgozóipar, az ingatlanfejlesztés vagy az építőipar, az autógyártás. A nemzeti devizák leértékelődtek, megindult a munkanélküliek számának emelkedése, és a nemzetállamok egyre nagyobb pénzeket voltak kénytelenek a gazdaságba investálni. A fenti folyamatok természetesen a GDP és a versenyképesség visszaesésével jártak minden országban esetében (Egedy, 2012).

A 2. ábra a válság hatásait hasonlítja össze egymással az európai régió országának gazdaságai esetén.

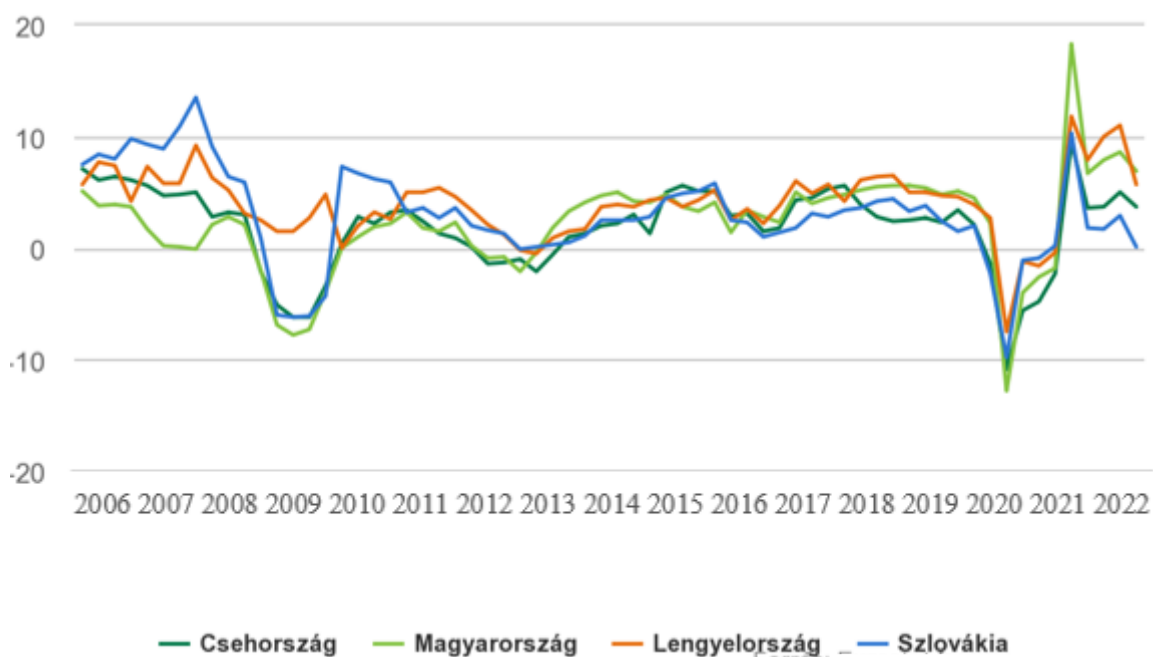

2. ábra Hol tartunk a 2008-as válságban? - régiós összehasonlítás

Forrás: Gazdaság és Kutatóintézet ábrája (Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2023)

Ennek indikátoraként a GDP negyedéves változását használja a válság kezdetéhez képest, az azóta eltelt negyedévekben. A magyar gazdaság 2008-as válságból való kilábalásának adatai arra mutatnak, hogy Magyarországon a GDP sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Lengyelország, Szlovákia, Németország vagy Románia. Leolvasható még az ábráról az országok 2013-ig nem tudtak jelentős növekedésbe fordulni az országok, a válság hatásai nagymértékben befolyásolta a területet. Növekedés csak 2014 I. negyedétől látatunk. Látható még, hogy Szlovákia érte el a legrosszabb értékeket a vizsgált országok közül. A 2013-ra még rosszabb értékeket ért el, még mélyebb értékeket vett fel mint a válság következtében. 2015-re a többi országgal egyetemben növekedésnek tudott indulni. Ez a növekedés minden vizsgált ország esetében 2021-ig tart, amikor is visszaesés következik minden ország esetében.

A 3. számú ábra az egy főre jutó GDP változásait mutatja be a Visegrádi országok keretében, ezt százalékos változatban mutatja be piaci áron.

3. ábra Az egy főre jutó GDP alakulása a visegrádi országokban (2006-2022)

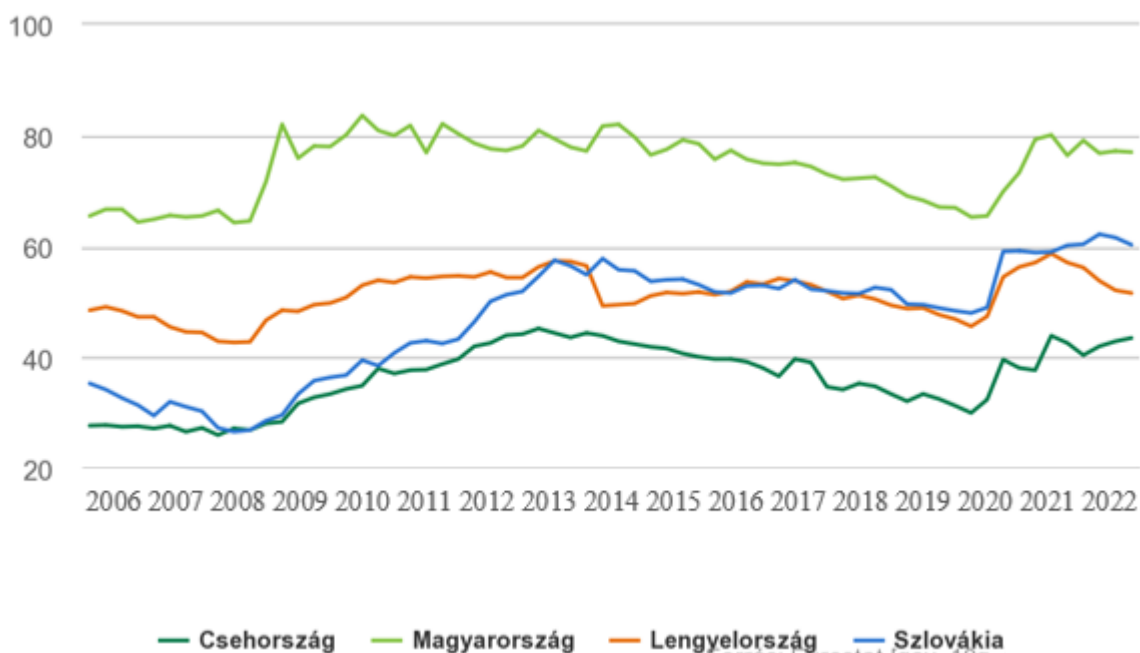
Forrás: Gazdaság és kutatóintézet ábrája (Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2023)

Az ábráról leolvashatjuk a legnagyobb visszaesést Szlovákia érte el, míg a legalacsonyabb értéket Magyarország mutatja. Leolvasható még az ábráról, hogy a válság előtti szintre 2-3 évem belül minden ország vissza tudott érní, növekedni azonban egyik sem tudott. Látszódik, hogy a V4 országai hasonlóan viselkedtek a térséget befolyásoló tényezőkre. Hasonló mértékben csökkentek a 2008-2010 –is és 2020-2022 között. Mindegyik hasonló

stagnálást mutat, sőt kis csökkenés is a 2014-2015-s időszakban. Ezen időszakokat befolyásoló tényezők a nagy gazdasági válságok, mint a 2008-as válság, a Covid19 járvány és a Migrációs válság hatásait mutatják.

A Migrációs válság is több gazdasági és politikai problémát okozott a térségnek. A második világháború óta tapasztalt legsúlyosabb menekült válságnak a kontinensen. Ennek egyik okaként gyakran felmerül, hogy az váratlanul és felkészületlenül érte Európát a minden korábbinál nagyobb migrációs és menekülthullám. A migrációs hullám igen eltérő mértékben érintették az EU különböző tagállamait. Míg egyeseket rendkívül erőteljesen, mint Magyarországot, Ausztriát, Németországot vagy Belgiumot, addig más országokat kevésbé, mint Görögországot, Bulgáriát, vagy Franciaországot. Illetve pár országot csak érintette, mint a balti államokat, Csehországot, Lengyelországot vagy Szlovákiát. Ez ugye függött a „vándorlási” útvonaluktól, hogy melyik országot érintették (Tálas, 2016).

Érdekes képet olvashatunk le a 4. számú ábráról is. Az államadósság mértékét bemutató ábra a Visegrádi országok tekintetében, láthatjuk, hogy a 2008-as időszakban hirtelen minden vizsgált ország tekintetében megugrottak a százalékos értékek. A legnagyobb változást Szlovákia esetében láthatjuk, ott egy közel 30%-os emelkedést láthatunk 2008 – 2015 között. Az országok esetében ezek az értékek 2020 előtt csökkennek vissza, amikor is a Covid19 járvány miatt szintén nagy növekedést láthatunk.

4. ábra A visegrádi országok konszolidált bruttó államadóssága a GDP százalékában

Forrás: Gazdaság és kutatóintézet ábrája (Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2023)

A 27 uniós tagország nagymértékben függ egymástól, amit a vizsgált ábrák is mutattak. Maga a gazdasági válság is egy olyan gazdaságokat befolyásoló tényező, ami rávilágított a nemzetgazdaságok között fennálló szoros kapcsolatokra és áthatásokra. Az EU-n belüli összehangolás eredményre vezet a globális szinten. Az EU csak közös fellépés révén befolyásolhatja a világszintű politikai eseményeket és döntéseket.

2.4 Az Európa 2020 Stratégia

Meg kell még említenem még az Európa 2020 Stratégiát is, amit az Európai Tanács 2010-ben fogadta el az Európai Unió gazdasági növekedésének fellendítése érdekében. A dokumentum olyan célokat fogalmazott meg, amelyeket tagállamoknak általánosságban 2020-ig kell teljesíteniük (Lovas, 2017).

Három fő prioritást alkottak meg, amivel olyan stratégiát tudnak kialakítani, ami segít Európának a megerősödésben. Ezek az:

- Intelligens növekedés, mint a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása.
- Fenntartható növekedés, mint az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság kialakítása.
- Inkluzív növekedés, mint a magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzése.

Ezeknek az elérése érdekében a Bizottság több célt javasolt: a 20–64 évesek legalább 75 %-ának munkahellyel kell rendelkeznie és ebben való segítségük; az EU GDP-jének 3 %-át a K+F-re kell fordítani; teljesíteni kell az éghajlat változási és energiaügyi célkitűzéseket; az iskolából kimaradók arányát 10 % alá kell csökkenteni; 20 millióval csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát.

A bizottság belátta, hogy ezek a célkitűzések nehezen megvalósíthatóak, ezért, hogy valamennyi tagállam saját helyzetéhez tudja alakítani a stratégiát, a Bizottság azt javasolta, hogy az uniós célkitűzéseket alakítsák nemzeti célkitűzésekké. A célkitűzések jól jellemzik az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés három prioritását. A Bizottság minden prioritási témakörben kiemelt kezdeményezéseket javasol a haladás ösztönzésére:

1. Az Innovatív Uniós kezdeményezés a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására szolgál annak érdekében, hogy az innovatív ötletekből a növekedést és a foglalkoztatást segítő termékek és szolgáltatások jöjjenek létre.

2. A Mozgásban az ifjúság az oktatási rendszerek teljesítményének növelését és a fiatalok munkaerőpiacra történő belépésének megkönnyítését szolgálja.

3. Az Európai digitális menetrend a nagy sebességű internet bővítésének felgyorsítását és az egységes digitális piac kialakítását tartja szem előtt.

4. Az Erőforrás-hatékony Európa a gazdasági növekedés és az erőforrások felhasználásának szétválasztását, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás elősegítését, a megújuló energiaforrások növekvő mértékű alkalmazását, a szállítási ágazat modernizálását és az energiahatékonyság ösztönzését szolgálja.

5. Az Iparpolitika a globalizáció korában a vállalkozások üzleti környezetének javítását és a világszinten versenyképes, erős és fenntartható ipari bázis kifejlesztésének támogatását célozza.

6. Az Új készségek és munkahelyek terve a munkaerőpiacok modernizálását célozza, és arra törekszik, hogy lehetővé tegye az emberek számára készségeik egész életen át történő fejlesztését, hogy ez által növekedjen a munkaerőpiacon való részvétel, és közeledjen egymáshoz a munkaerőpiaci kínálat és kereslet.

7. A Szegénység elleni európai platform célja olyan szociális és területi összetartás biztosítása, ahol a növekedés és a munkahelyteremtés előnyeit széles körben megosztják, a szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők pedig méltóságban, a társadalom aktív tagjaiként élhetnek.

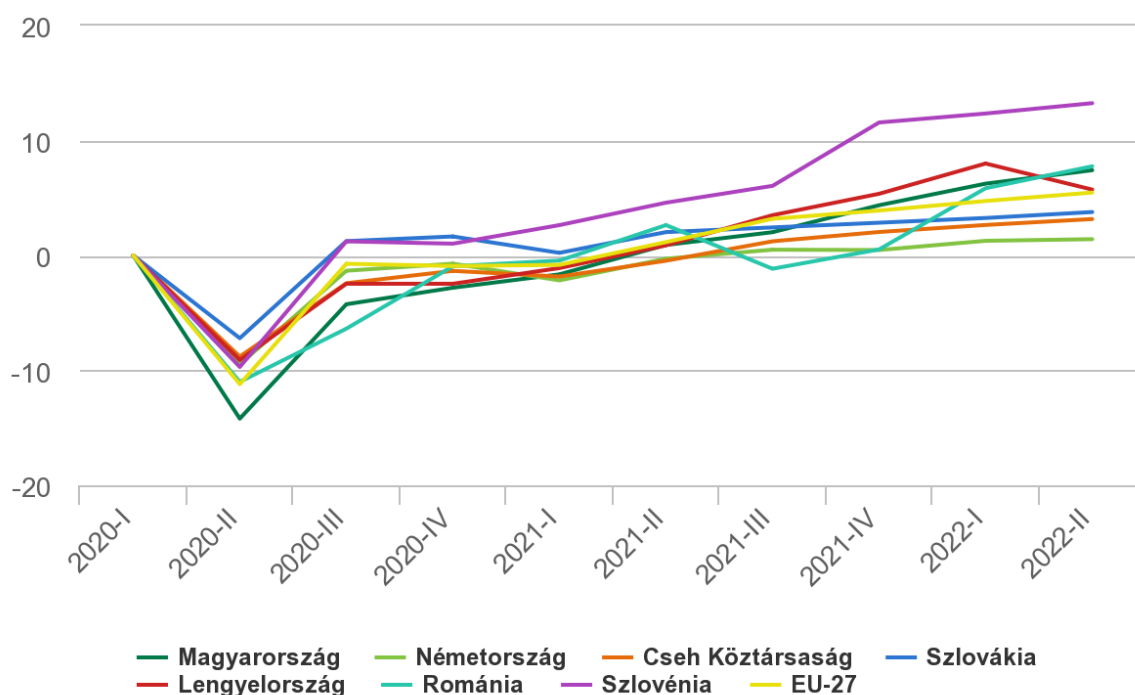
A Bizottság szándéka ezekkel a pontokkal az, hogy az egységes piacot, a költségvetést és az EU külgazdasági programját olyan irányba fejlessze tovább, hogy azok hozzájáruljanak az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához. Az Európa 2020 program szerves részét képezik azok az operatív javaslatok, amelyek arra hivatottak, hogy biztosítsák ezt a hozzájárulást.

A valódi változások elérése érdekében, az Európa 2020 stratégiának összefogottnak és világos célokat kellett megfogalmaznia. Ehhez erős, a rendelkezésre álló eszközöket az idejében történő és hatékony végrehajtás szolgálatába állító irányítási struktúrák kialakítását próbálták elérni. Az új stratégia kapcsán központi szerepet tölt majd be az Európai Tanács.

A Bizottság felügyeli a célok megvalósítása érdekében tett lépéseket, megkönnyíti a politikai eszmecserét, és megteszi a kiemelt uniós kezdeményezésekkel kapcsolatos intézkedések és haladás irányításához szükséges javaslatokat (A Bizottság Közleménye Európa 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, 2020).

2.5 A Covid19 járvány

Végül pedig meg kell említenem az utóbbi pár évben lezajlott eseményeket. Napjainkban a 2019-ben az egész világot megváltoztató sokkhatásként érő Covid járvány hatásait érezzük. A válság komolyságát az is adja, hogy néhány országban a korábbi gazdasági és pénzügyi válság negatív hatásai még nem enyhültek teljesen mértékben, emiatt gazdaságuk továbbra is meglehetősen érzékeny a sokkhatásokkal szemben. Az EU szempontjából az egységes piac jóformán megbénult. 5. számú ábra a 2020-ban kitört koronavírus-járvány Európa országait hasonlítja össze egymással. Ennek indikátoraként a GDP negyedéves változását használja a válság kezdetéhez képest, az azóta eltelt negyedévekben.

5. ábra Hol tartunk a koronavírus-válságban? - régiós összehasonlítás

Forrás: Gazdaság és Kutatóintézet ábrája (Gazdaság- és Vállalkozáskutató üIntézet, 2023)

A koronavírus-járvány hatására 2020 első félévében kialakuló gazdasági válság Magyarországot a régióhoz, Németországhoz és az EU-27 átlagához viszonyítva is súlyosabban érintette: az első negyedévhez képest a második negyedévben 14%-os GDP visszaesés következett be. 2021 végére a régió összes országa és az EU-27 átlag is meghaladta a GDP 2020. első negyedévi szintjét. Magyarországon 2022 második negyedévében a GDP 7%-kal magasabb szinten állt a koronavírus-járvány következtében kialakuló gazdasági válság kezdetéhez (2020. I. negyedév) képest, Szlovéniában ez az adat 13%, Romániában 8%, Lengyelországban 6%, az EU-27 átlag pedig 5%. Ezen időszak alatt tehát a szlovén és a román GDP növekedési üteme is magasabb volt a magyarénál.

A Covid19 járvány egy olyan nem várt esemény, hogy főként a helyreállításán dolgoznak világszerte, több pénzügyi alapot is létrehoztak az ügy érdekében. Ilyen az „Európa együtt” csomag is, ahol a kezdeményezés célja az uniós partnerországok támogatása a Covid19-világjárvány és annak következményei elleni küzdelemben. Vagy a Next Generation EU helyreállítási alap, amelyet 2021 és 2023 között 390 milliárd euró támogatás és 360 milliárd euró kölcsön, az összesen 750 milliárd eurós alap célja a gazdaság fellendülésének elősegítése és a strukturális reformok előmozdítása.

Az alap központi jelentőségű a helyreállítási eszköz, amelyen keresztül a támogatások 312,5 milliárd EUR-t a tervek szerint az egész EU-ban folyósítják. A támogatás másik fontos csatornája a kohéziós területek és európai területek helyreállítási támogatása. Itt az egyéb programokat és általánosabban a munkaerő-piaci támogatási intézkedéseket finanszírozza 2020-2022 között. Az alapot 2021–2027-es többéves pénzügyi keretéből 1,07 milliárd euró összegű allokáció egészíti ki, amelyet az Európai Tanács 2020. december 17-én hagyott jóvá (Astrov – Holzner, 2021).

Az országok kilábalása a járvány okozta hatásokból még sok időt vesz igénybe, hogy a járvány előtti gazdasági színvonalba kerüljenek. Az eseményt olyan nem vált mértékben követik egymást, hogy a gyors reagálás vezethet csak a helyreállítási folyamatokhoz. A Visegrádi csoport kivételes összefogást mutatott az elmúlt évtizedek során, mely példamutatással szolgál az Európai Unió többi tagországára számára a válságkezelés tekintetében.

3 Anyag és módszertan

A következőkben a dolgozatom alapjául szolgáló módszertant szeretném bemutatni, a determinisztikus elemzést. Ez az elemzés segít megérteni és megmagyarázni a múltat és előre jelezni és tervezni a jövőt. Ezekben az idősorokban matematikailag jól kezelhető, hosszú távú trendek vannak, amelyeket jól át lehet tekinteni, elemezni. A determinisztikus idősor elemzés leggyakrabban alkalmazott modellje a dekompozíciós idősor modell. Ez azt feltételezi, hogy az idősorok alakulását négy fő összetevőre bonthatjuk.

1. Trend (T) maga egy hosszabb időszakon át, tartósan meglevő tendencia jelent. Ez az alapirányzat, amit a vizsgált jelenségre ható alapvető gazdasági, társadalmi tényezők alakítanak ki. Az idősorok legfontosabb összetevői. A trend meghatározása történhet a mozgóátlagok módszere alapján, illetve analitikus trendszámítás segítségével.

2. Szezonális (S): szabályos ingadozás a trend körül, amely rendszeresen ismétlődő hullámzást jelent. Általában egy éven belül jelentkezik, természeti tényezőkkel, társadalmi szokásokkal magyarázható.

3. Ciklikus komponens (C): kevésbé szabályos, hosszú ingadozások a trend körül. Ilyenek például a konjunktúra-ciklusok vagy Kitchin-, Juglar-, és a Kuznets-, Kondratyev ciklusok. Vizsgálatához hosszú idősor kell.

4. Véletlen tényező (E): az eddigi összetevőkkel nem magyarázható szabálytalan ingadozások.

Trends számítás meghatározására vagy analitikus trendszámítást vagy a mozgóátlagok módszerét alkalmazhatjuk.

Analitikus trendszámítás:

Ennél a módszernél a trendet, mint az időfüggvényét határozzuk meg valamilyen függvényforma segítségével (a vizsgálatom során lineáris vagy exponenciális változatot használtam, de létezik még a parabolikus és a logisztikus verzió is). Ilyenkor a trend leírása egy $\hat{y} = f(t)$ függvényegyenlettel történik. Az analitikus trendszámítás módszertani háttere a legkisebb négyzetek módszere áll. A módszer célja olyan görbe illesztésének a kialakítása, amely a lehető legjobban illeszkedik az eredeti pontokra, a mintára.

Ha ábrázoljuk az idősorunkat, akkor az eredeti y értékeket akarjuk becsülni az $\hat{y}_i = f(t_i)$ értékekkel. Ekkor a becslés hibáját szeretnénk minimalizálni:

$$\sum_{i=1}^n e_i^2 = \sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2 \rightarrow \min.$$

Ennek a megoldásából kapjuk meg függvényben szereplő paraméterek becslését. A lineáris trend esetén $y=b_0+b_1*t$ egyenletben a paraméterek az alábbi képletekkel határozhatóak meg:

$$b_1 = \frac{\frac{\sum ty}{N} - \bar{t} * \bar{y}}{\frac{\sum t^2}{N} - \bar{t}^2} = \frac{\sum_{i=1}^N t_i * y_i - N * \bar{t} * \bar{y}}{\sum_{i=1}^N t - N * \bar{t}^2}$$

$$b_0 = \bar{y} - b_1 * \bar{t}$$

Az egyenes b_1 meredeksége megadja a vizsgált jelenségnek a trend szerinti időegységenkénti átlagos változást a vizsgált időszakban, míg a b_0 tengelymetszet a kiinduláskor adja meg a trend értékét.

Exponenciális trend esetén: $y = b_0 * b_1^t$

A b_1 meredeksége megadja, hogy a vizsgált jelenség a trend szerint időegységenként átlagosan hányszorosára változik, míg a b_0 tengelymetszet, a $t=0$ időegységre adja meg a trend értékét. Nem lineáris függvények esetében a paraméterek képleteit úgy kaphatjuk meg, ha az egyenletek linearizált alakjára alkalmazzuk az legkisebb négyzetek módszerét. Ezeknek a módszereknek az ábrázolását Excel segítségével végeztem.

Másik módszer a Trendszámításra a mozgóátlagok módszere. Ennél a módszernél a trendet átlagszámítás segítségével határozzuk meg. Minden egyes időszakban kiszámítjuk az adott vizsgált körzetben, mint az adatok átlagát. Mivel a módszer arra épül, hogy egy perióduson belül a szezonális hatás kinullázza magát, ezért az ehhez kapcsolódó vizsgálatokhoz rövid időtávokat kell választani. A vizsgálatom ezzel ellentétben nagy időtávot átívelő mintával rendelkezik (és nem tartalmaz évekre több, részletesebb adatokat), így ezt a módszert a vizsgálataim alatt nem használtam.

A vizsgálatok folyamán ezen kívül a determinisztikus együtthatót is elemeztem. Ennek értéke 0 és 1 között kell lennie. Ez a módszer nullhipotézise szerint a függő és a független változók közt nincs lineáris kapcsolat mérésére szolgál. Megmutatja, mekkora hányadban

magyarázzák a független változók a függő változó teljes eltérés négyzetösszegét. A mutatóval a kapcsolatok erősségét lehet mérni (Kerékgyártó et al., 2009).

3.1 Egyéb fogalmak ismertetése

Gazdasági nyitottság mutatója

A gazdasági nyitottság azt fejezi ki, hogy egy ország gazdasága milyen mértékben kapcsolódott be a nemzetközi munkamegosztásba. A gazdasági nyitottságnak mérésére igen sok lehetőségünk adódik, mint az export, illetve az import viszonya a bruttó nemzeti termékhez képest. Ez alapján megállapíthatjuk a gazdasági nyitottság mérhető kategória. Ha a nyitottsági mutató 15% alatti, az ország zárt gazdaságú, ha 50% fölötti, akkor nyitott gazdaságú. Persze ezeket sok minden módosíthatja, mint például az ország adósságállományának nagysága, változásának iránya vagy a nemzetközi működő tőke-mozgások.

A gazdaság nyitottságának vizsgálata során fontos, hogy, olyan mutatókat használjunk, amelyek egyértelműek és a legkevesebb torzítással tudják bemutatni a vizsgált országokat. Fontos, hogy a mutatókat, a gazdaságpolitikai eszközökre alapozva tudjuk meghatározni. A gazdasági nyitottság legismertebb mutatója a kereskedelmet átívelő export-import és a GDP alakulásának kapcsolatával tudjuk a legpontosabban meghatározni. Ezeket a mutatókat azért alkalmazzák, mert a hozzá szükséges adatok könnyen rendelkezésre állnak, és számítása egyszerű. Habár az, hogy GDP mutatóhoz gyakran torzítást visznek a mutató értelmezéséhez, ami esetleges problémákat okozhat (Majoros, 2006).

GDP

A GDP a meghatározás szerint a termékek és szolgáltatások pénzbeli értékét jelenti. Az értékelés mércéjéül a különféle termékek és szolgáltatások piaci árát használjuk (Samuelson – Nordhause, 2012).

Import

A külföldi termékek behozatala. Az import vonatkozásában függést fedezhetünk fel a hazai makrojövedelemtől, hiszen akkor tudunk a külföldtől vásárolni, ha erre megfelelő hazai jövedelem áll rendelkezésre.

Export

A termékek külföldre való kivitelét jelenti. Az export értékével kapcsolatban szintén megállapíthatjuk, hogy az nem a hazai kibocsátás értékétől függ, hanem elsősorban a külföld vásárlási szándékaitól.

Munkanélküliségi ráta

A munkanélküliek számának a gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya. Értékéből következtethetünk az adott régió gazdasági teljesítményére is.

Befektetések

Egy ország gazdasági nyitottságára utaló mérőszám, minél nagyobb a külföldi tőkebefektetés annál nyitottabb egy gazdaság.

Infláció

Az infláció az árszínvonal tartós és általános emelkedése, azaz egységnyi pénz vásárlóerejének folyamatos csökkenése. Az infláció mérése az árindex segítségével történik. Az inflációs ráta az árváltozás mértéke az előző évi árszínvonal százalékában kifejezve

Bruttó nemzeti megtakarítás

Az állami megtakarítások és a magán megtakarítások összege. Jelzi, hogy mennyi forrást kell egy országnak saját maga vagy a világ többi része felé fektetnie (Bacsi, 2013).

Importált, exportált termékek és ipar vizsgálataihoz kapcsolódó eszköz

Az Observatory of Economic Complexity (Observatory of Economic Complexity, 2020) adatait elemeztem, arra keresve választ, hogy mely iparágak a térség meghatározói. Az adatot besorolják 21 termékcsoporthoz. Ezek a csoportok:

- Állati és növényi eredetű tejek, olajok, termékek
- Állati eredetű bőr termékek
- Állati eredetű élelmiszerek
- Művészeti termékek
- Kémiai eredetű termékek

- Élelmiszerek
- Ruházat: cipők és sapkák
- Elektronikai műszerek, kisebb finom berendezések
- Elektronikai gépek, felszerelések
- Alapanyagok, fémek
- Ásványi alapanyagok
- Vegyes termékek
- Papírból készült termékek
- Műanyagból és gumiból készült termékek
- Nemesfémek, ásványok
- Üveg és homokból készült termékek
- Textíliák
- Szállítóeszközök
- Alap élelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök és a gabonák
- Fegyverkezés és a Fából készült termékek

Ez a 21 termékcsoporthoz tartozó összes készterméket. Ezeket vizsgálva próbáltam teljes képet kapni az importált és az exportált termékekről, a térség iparáról.

4 Eredmények és értékelésük

A következőkben a vizsgált időszakban mért eredményeimet szeretném bemutatni. Három hipotézisem is volt, amit külön vizsgálatokkal jártam körbe. Vizsgálatom adatait a World Economic Outlook Adatbázisa, az Eurostat Adatbázisa, a Világban, a World Integrated Trade Solution adatai és az Observatory of Economic Complexity adatai adta. A méréseket naprakész adatokkal végeztem a 2006-2020 közötti időszakot vizsgálva Microsoft Office Excel segítségével.

4.1 Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as válság óta.

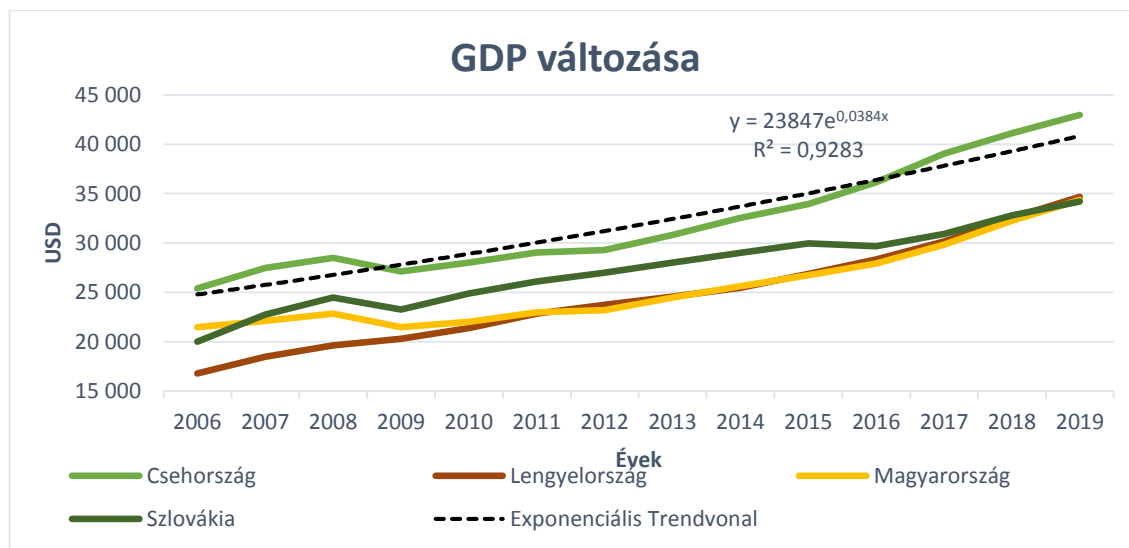
A gazdasági nyitottság vizsgálatakor az alap hipotézisem:

H₀: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága nem növekedett a 2008-as válság óta.

H₁: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as válság óta.

A hipotéziseket több részletben vizsgálom a gazdasági mutatók segítségével, hogy egy összetett képet kapjak a térségről.

Először a GDP alakulását néztem meg, az 1 főre jutó GDP alapján (6. számú ábra). Jól látszódnak rajta, hogy Csehország GDP-je a legmagasabb a térségben. Őt követi Szlovákia, Magyarország és végül hasonló értékekkel Lengyelország. Az értékek alakulásából látható, hogy 2008-ig végig emelkedő tendencia vezet, majd egy erős visszaesés tapasztalható 2009-ig. Ez a csökkenés 2010-re normalizálódni látszik, ekkor veszi fel a 2008-előtti értékeket.

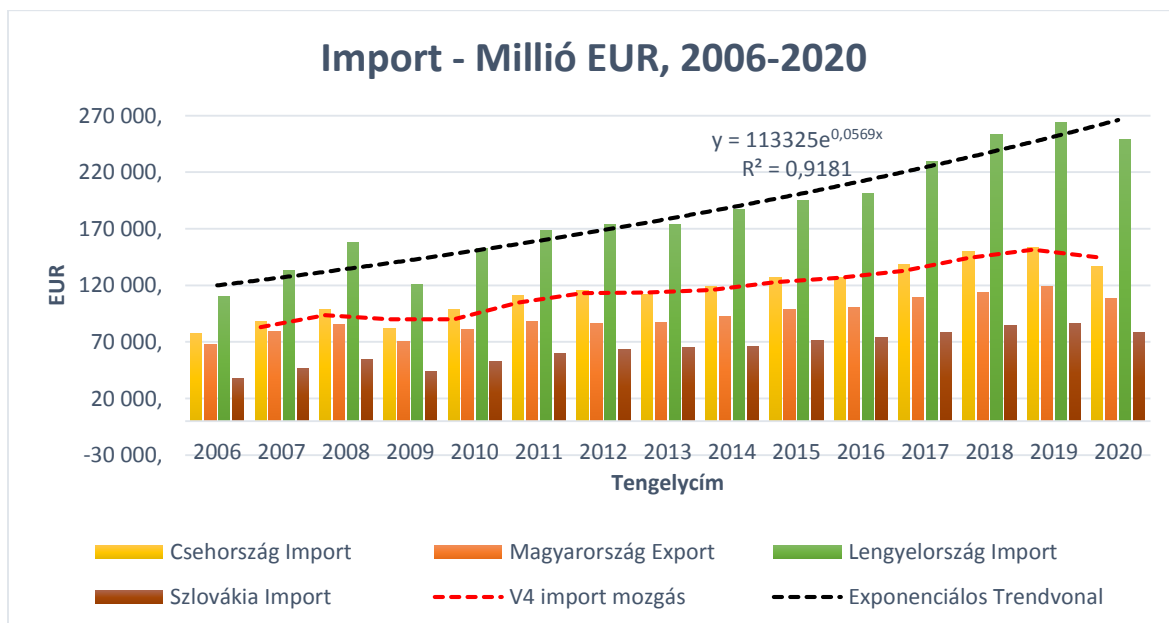

6. ábra Visegrádi országok GDP alakulása 2006-2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Ezután 2015-ig növekedést láthatunk, 2016-ig egy visszaesés tapasztalható, majd ismét növekedésbe vált át a GDP ábrája, ami 2019-ig erőteljes növekedést mutat. Jól láthatók a „válságok okozta ciklusok”: 2008 – 2009; 2011-2012; 2015-2016 közötti csökkenések, habár folyamatosan növekvő tendenciát mutat az ábra a gazdaságokat befolyásoló tényezők okozta válságok mindig kifejtik a határukat. Valószínűleg az értékekben 2020-2021-nél a Covid19 járvány okozta visszaesést látnánk. A determinisztikus változó értéke: 0,93, ami nagyon erős kapcsolatot jelöl a változók között. Az Exponenciális Trendvonalat figyelve a vizsgált időszakban végig növekvő, emelkedő tendenciát mutat, azonban a vissza-visszatérő ciklikus csökkenő időszakok jól bemutatják a térséget befolyásoló gazdasági eseményeket, válságokat.

Az Import alakulásánál hasonló értékeket tapasztalhatunk, mint a GDP-nél (7. számú ábra). A legmagasabb Import értéke Lengyelországnak van, majd utána következik Csehország, Magyarország és végül pedig Szlovákia. Ismét látható, hogy 2006-tól szép növekedés indul meg, majd ez 2008- 2010 között csökkenésbe fordul, majd ismét növekedni kezd, 2014- 2015 között egy stagnálást tapasztalhatunk.

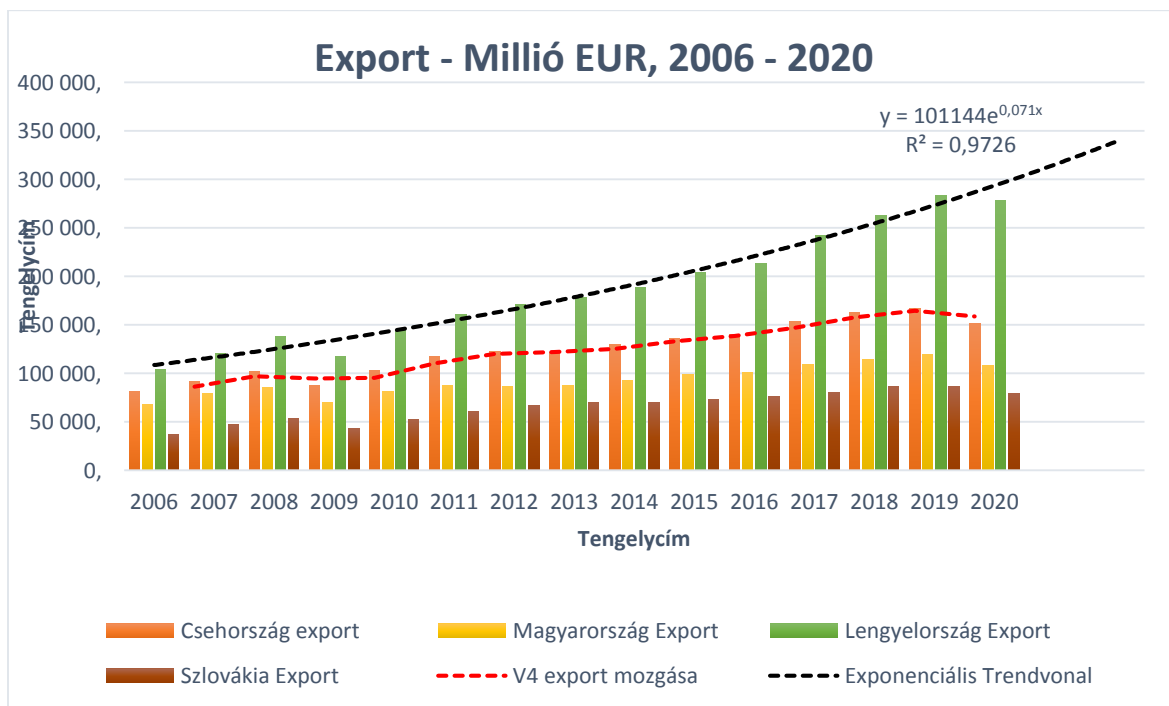

7. ábra Visegrádi országok Import 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Majd ez ismét egy enyhébb növekedésnek indul 2019-ig, ahonnan ismét kis csökkenésbe fordul át. Ismét jól leolvasható a gazdaságot befolyásoló ciklusok a vizsgált időszakban. A determinisztikus változó értéke: 0,92, ami nagyon erős kapcsolatot jelöl a változók között. Egy szaggatott, fekete, növekvő Exponenciális Trendvonallal szemléltettem a váltakozó, lassú növekedés ütemét. Innen is leolvasható az exponenciális növekedés üteme.

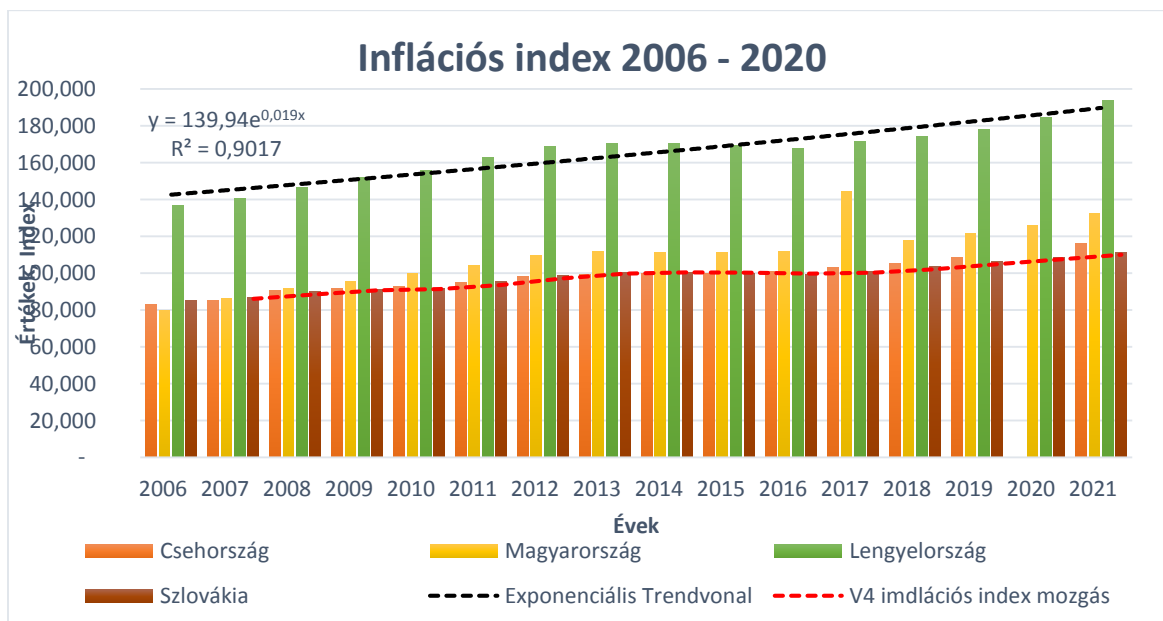
Az Export esetében is hasonlótl olvashatunk le az ábráról (8. számú ábra). Lengyelország a legjobban teljesítő ország export tekintetében, majd őt követi Csehország, Magyarország majd pedig Szlovákia. Most egy piros Exponenciális Trendvonallal szemléltettem a változásokat, itt a legmélyebb meredek növekedést tudom leolvasni. Illetve a determinisztikus változó értéke: 0,97, ami nagyon erős kapcsolatot jelöl. Az adatokat tekintve 2006-tól kezdődően emelkedést tapasztalhatunk az export tekintetében egészen 2008-ig, ahol csökkenésbe fordul át, ami 2011-re veszi fel az előtte lévő értéket, majd folyamatosan növekedik egészen 2019-ig, ahol is csökkenésnek indul. Ugyan azokat a ciklusokat láthatjuk, mint az előző ábrákon.

8. ábra V4-ek Export értékei 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

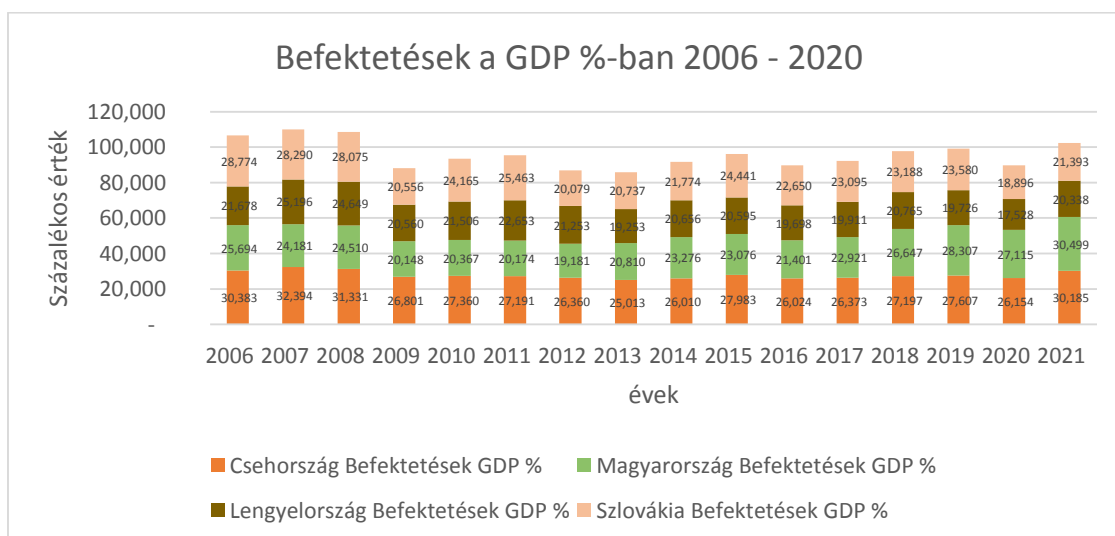
Az inflációs ráta esetében láthatjuk (9. számú ábra), hogy Lengyelországban a legmagasabb az infláció, őt követi a három ország szinte együtt 2009-ig, majd 2010-től kezdődően Magyarország magasabb értékeket vesz fel, mint Csehország és Szlovákia. A piros trendvonal mutatja, hogy egy lassú emelkedő tendenciát láthatunk, kevés csökkenéssel – 2016-nál van egy kisebb csökkenés -, viszont látható, hogy 2017-ben volt egy nagyon nagy kiugró értéke Magyarországnak, ami 2018-ra visszacsökkent. A determinisztikus változó értéke: 0,90, ami nagyon erős kapcsolatot jelöl. A fekete Exponenciális Trendvonal egy nagyon lassú kis meredekségű függvényt rajzol föl.

9. ábra V4-ek Inflációs indexe 2006- 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

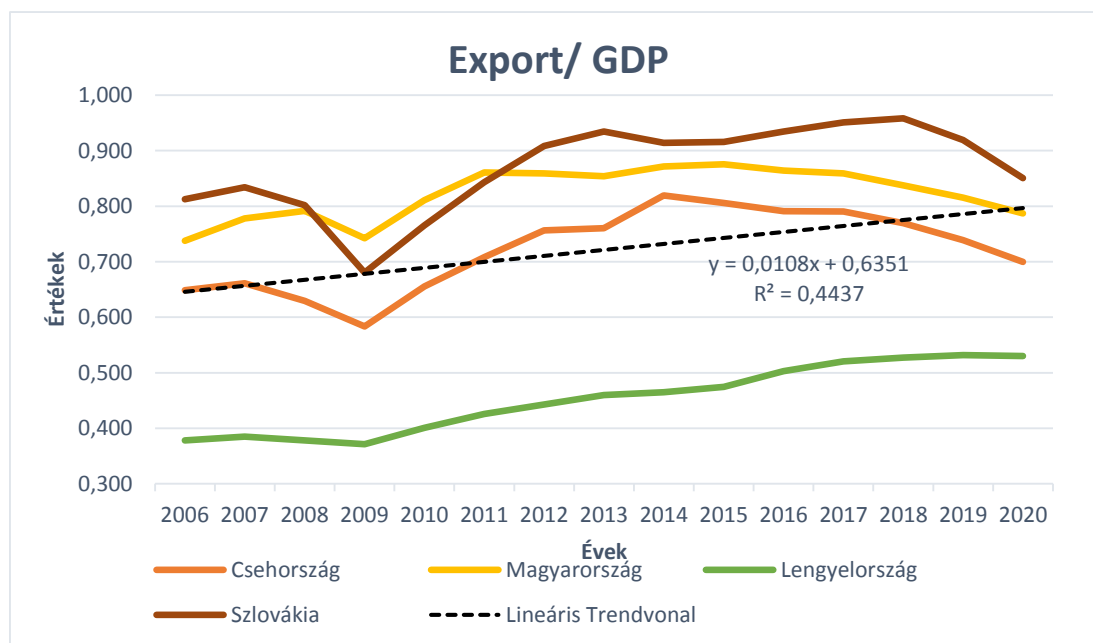
A Befektetések esetén láthatjuk, hogy a Visegrádi négyek közel azonos befektetéseit volt a GDP-jük százalékában (10. számú ábra). Itt látható, hogy a 2006-s szint volt az országok esetén összesítve a legmagasabb, ez 2008-ig tartott, ahol is egy jókora visszaesést láthatunk, majd ez nem is emelkedik vissza a közös értékeik a 2006-os értéke fölé. Kis hullámváz látható, ami periodikusan vissza-vissza tér és nem akar visszaemelkedni a 2006-os értékek fölé.

10. ábra V4-ek Befektetésének aránya 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

A magához a gazdasági nyitottság kérdésköréhez nem elég áttekinteni az alap gazdasági mutatókat. Szükséges az összetettebb gazdasági elemzés. Először az Export – GDP kapcsolatát vizsgáltam (11. számú ábra). Az ábra alapján látható, hogy a négy ország közül három körülbelül egy érték körül magasán mozog, ezek a Szlovákia, Magyarország és Csehország. Ezzel ellentétben Lengyelország sokkal alacsonyabb színvonalon jelenik meg az ábrán. A vizsgált időszakban egy hatalmas csökkenés olvasható le a 2008-as évben, ami csak 3 évvel később 2011-re tud visszaállni a csökkent érték elé.

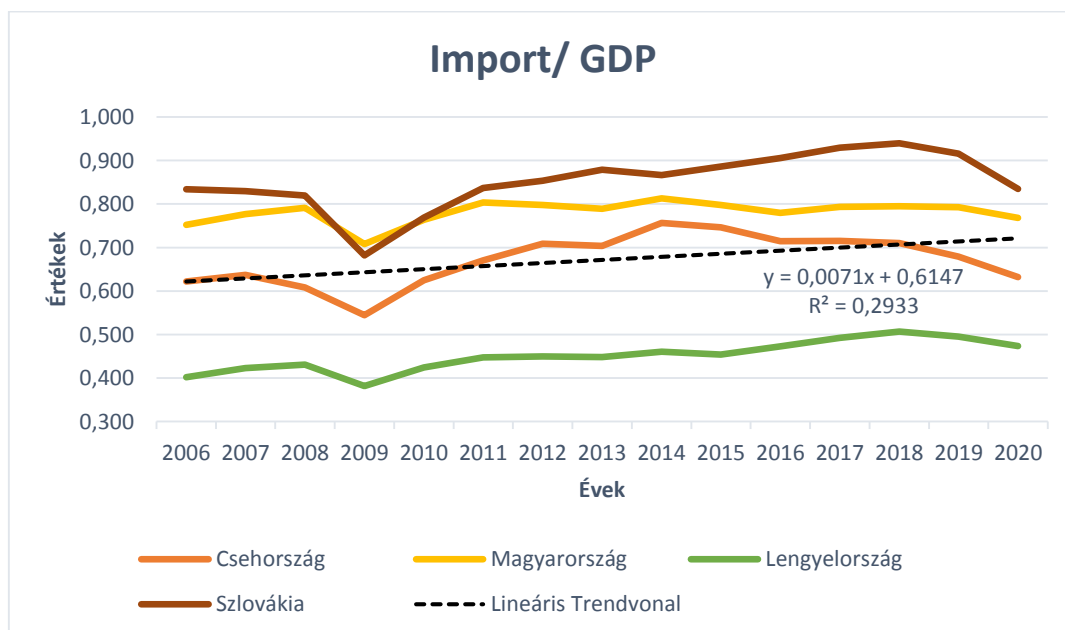
11. ábra Gazdasági nyitottság mérése az Export függvényében 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Majd ez 2014-ig erős emelkedést mutat, ahol is egy 2018-ig tartó stagnáló időszak következik, végül pedig csökkenést láthatunk. A determinisztikus együttható 0,44-es értéket vesz, ami az előzőekkel ellentétben egy közepes kapcsolatot mutat. A Lineáris Trendvonal alapján egy enyhe meredekségű növekvő tendenciát láthatunk.

Az Import – GDP esetében nagyon hasonló értékeket kaptam (12. számú ábra). Itt kicsit szétszórtabbak az értékek. Magasan együtt láthatjuk Szlovákiát és Magyarországot, kicsit alacsonyabb értékekkel Csehországok, végül pedig legalacsonyabb értékekkel Lengyelországot. Itt is látható a 2008-as óriási visszaesés, ami csak 2011-re tudott visszaállni a régi értékekre. Majd egy lassú növekedést vehetünk észre 2018-ig, ahonnan egy elég meredek csökkenést láthatunk. Ugyan azt a ciklikusságot látom ezen az ábrán is. A determinisztikus együttható ebben az esetben 0,3, ami egy gyenge kapcsolatot eredményez

a változók között, illetve a Lineáris Trendvonal pedig egy nagyon enyhe meredekségű növekvő tendenciát mutat.

12. ábra Gazdasági nyitottság mérése az Import függvényében 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Mindkét ábra esetében a legnagyobb sokkhatást a 2008-as válság adja, ami óriási mértékű visszaesést eredményezett a térségnek. Az ábrák alapján azt tudom megállapítani, hogy gazdaságilag nyitott országok a Visegrádi országok, habár Lengyelország kicsit alacsonyabb értékekkel, de ettől eltekintve ő is nyitott országnak tekinthető. A hipotézisem a 2008-as gazdasági válságból való kilábalást taglalja. Az adatok alapján én elutasítom a H₀-t. A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as gazdasági válság óta. A gazdaságokra a legnagyobb visszaesést a vizsgált időszakban a 2008-as válság adta, habár érezhetően befolyásolták az egyéb sokkhatások is, mint a Migrációs válság vagy akár a Covid19 járvány, azonban a helyreállító stratégiák, mint a Lisszaboni stratégia vagy az Európa 2020 stratégia mind a térség fejlődéséért hozták létre, ami miatt gazdasági növekedést tudott elérni a térség a 2008-as válság óta.

4.2 Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt

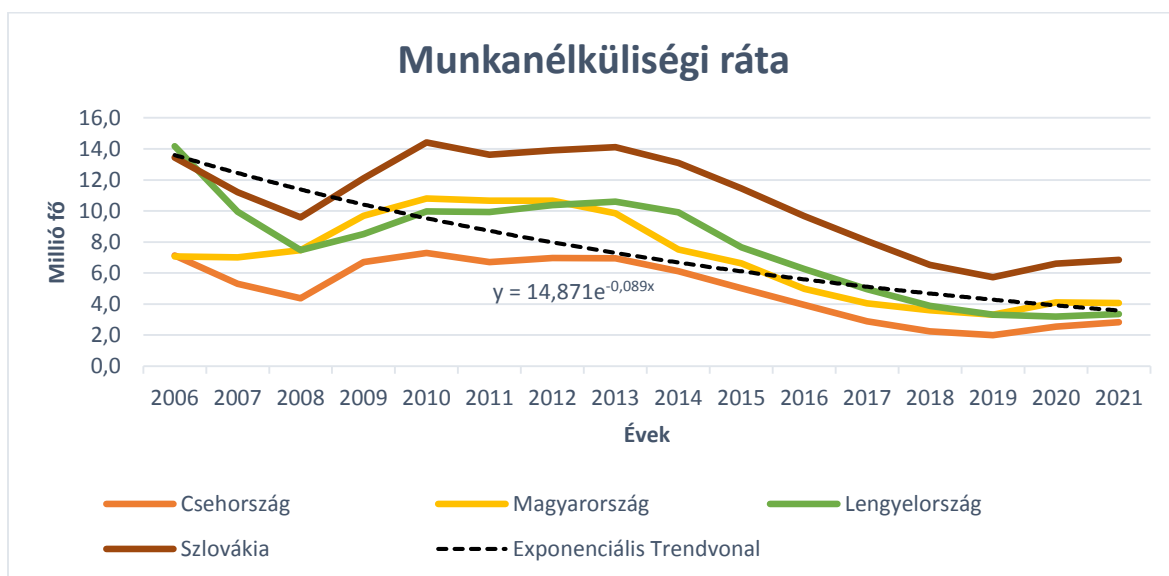
A gazdasági válságok kérdéskörökör a vizsgálatom esetén az alap hipotéziseim:

H₀: A térségre legnagyobb negatív gazdasági hatással nem a Covid19 járvány volt

H₁: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 volt

A vizsgálatokkor a 2008-as gazdasági válság, a Migrációs válság és a Covid19 járvány hatásait vizsgálom a Visegrádi országok külgazdasági mutatói és azoknak a változásai segítségével.

Először a Munkanélküliségi rátát vizsgáltam meg (13. számú ábra). Az ábráról leolvasható, hogy a térségben a legmagasabb értékeket Szlovákiánál láthatunk, öt követi közel azonos mértékben Lengyelország és Magyarország, azzal a különbséggel, hogy Lengyelország munkanélküliségi rátája 2006-2008-ig sokkal nagyobb csökkenést ért el, viszont 2008-as követően közel hasonló meredekségű a rátájának vonala. A legalacsonyabb értékeket pedig Csehországban láthatunk, ott a legmagasabb a foglalkoztatottság a vizsgált időszakban, a térségben.

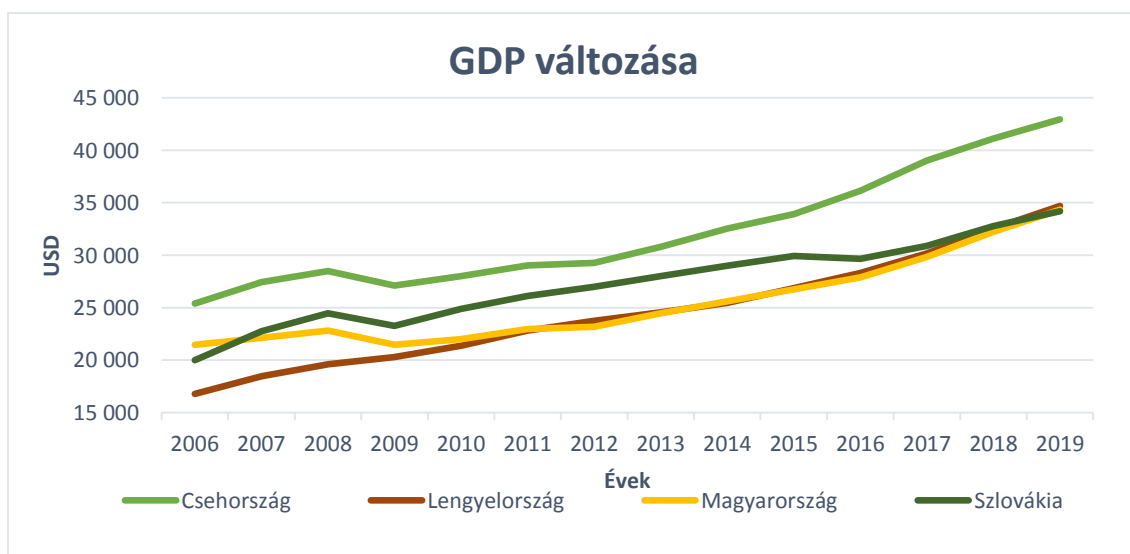

13. ábra Munkanélküliségi ráta változásai 2006-2022 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

A görbékről még leolvasható, hogy a munkanélküliségi ráta 2008-ig igazán nagy meredekségben csökkent, ahol is egy hirtelen emelkedésnek indult, ami 2010-ig tartott. Ezután egy igazán hosszú stagnáló időszak indult el, ami 2014-ig tartott, majd innen egy lankásabb csökkenés következett egészen 2019-ig. Majd ezután ismét egy emelkedő tendencia következett. Az értékeken látszik, hogy legnagyobb mértékben a 2008-as gazdasági válság befolyásolta a vizsgált időszakot. A migrációs válságban, a 2015-2016-os időszakban csökkent a munkanélküliségi rátát, nem rontotta tovább, mint válság. Majd látszódik a Covid19 járvány kezdeti hatásai a munkanélküliségi rátára. A trendvonalat vizsgálva azt láthatjuk, hogy egészében vizsgálva az időszakot egy folyamatos csökkenés látható. Szépen látszódik a 2008-as értékek normalizálódnak 2020-ra.

A következőben a GDP alakulását vizsgáltam meg. Az 1 főre jutó GDP egymás után követő éveit százalékosan összehasonlítottam, úgy hogy megkapjam, hogy egymás következő évben mennyit nőttek vagy csökkentek az értékek (3. számú táblázat, 14. számú ábra). A százalékokból le tudom olvasni, hogy az egyes ország évről évre milyen mértékű változást értek el. Az értékek csak pár alkalommal vesznek fel negatív értéket. A 2008-as válság után Csehország, Magyarország és Szlovákia GDP-je jókora százalékos visszaesést mutat. Másik alkalommal pedig 2016-ra Szlovákia csökkent. A többi vizsgált időszakban egy kezdeti nagymértékű növekedés: 8%, 10% és 13%-os növekedés láthatunk Csehország, Lengyelország és Szlovákia esetében. Majd ezek az értékek jóval kisebb mértékű százalékokat mutatnak a többi évben.

14. ábra GDP változásai 2006 - 2019 között

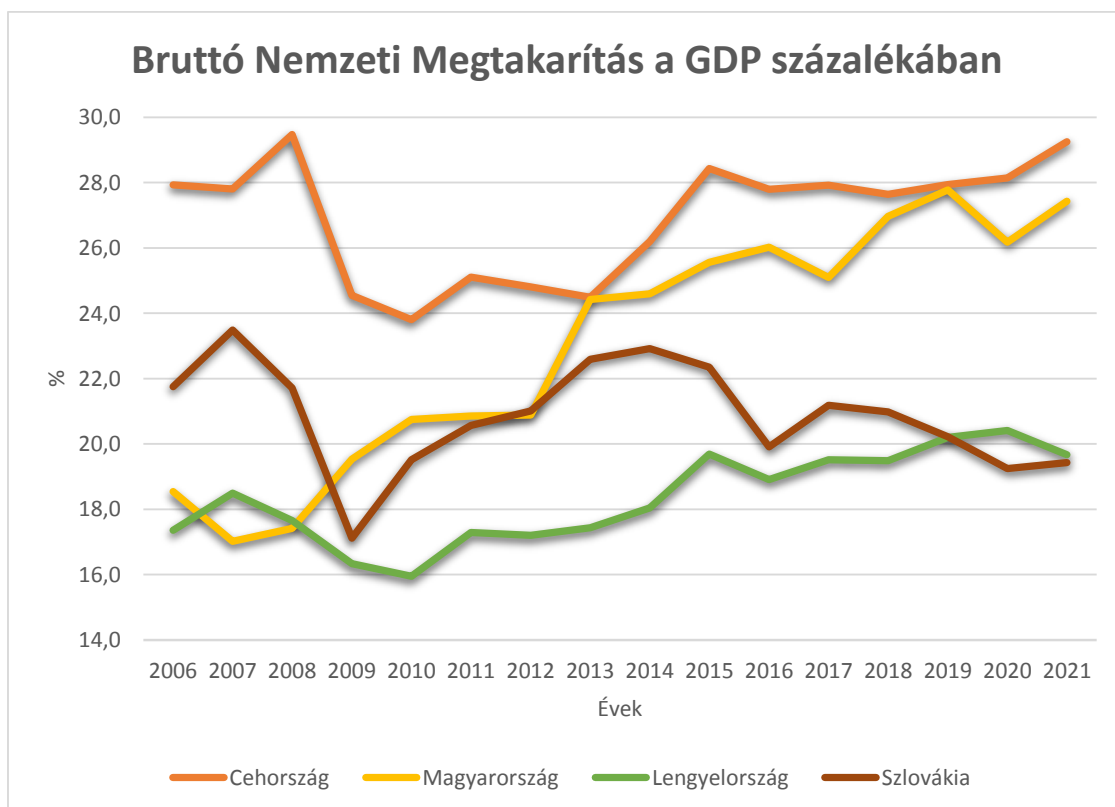
Forrás: Saját készítésű ábra 2023

3. táblázat 1 főre jutó GDP Százalékos változása az évek alatt

Ország	2007-re	2008-ra	2009-re	2010-re	2011-re	2012-re	2013-ra
Csehország	8,1%	4%	-5%	3%	4%	1%	5%
Lengyelország	10,0%	6%	3%	5%	7%	4%	3%
Magyarország	3,1%	3%	-6%	3%	4%	1%	6%
Szlovákia	13,8%	8%	-5%	7%	5%	3%	4%
Ország	2014-re	2015-re	2016-ra	2017-re	2018-ra	2019-re	
Csehország	6%	4%	6%	8%	5%	4%	
Lengyelország	4%	5%	5%	7%	8%	7%	
Magyarország	5%	4%	4%	7%	8%	6%	
Szlovákia	4%	3%	-1%	4%	6%	4%	

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

A Bruttó nemzeti megtakarítása ábrája (14. számú ábra) alapján látható, hogy a legnagyobb mértékű megtakarítást a GDP százalékában, az időszakban Csehország érte el, a legalacsonyabbat pedig Lengyelország. A legtöbb ország értékeiről láthatjuk a ciklikus eseményeket. 2008-2009-ig csökkennek az értékek, majd 2015-ig egy stagnálást láthatunk, ahonnan 2020-ban indul negatív vagy pozitív irányban.

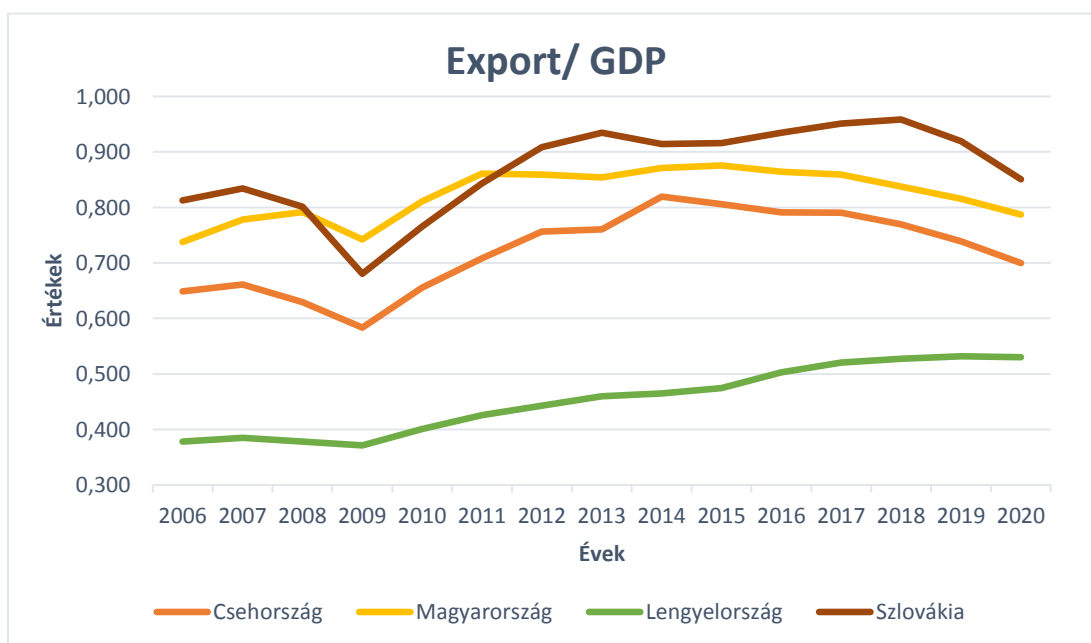

15. ábra Bruttó Nemzeti megtakarítás a GDP százalékában

Forrás saját készítésű ábra 2023

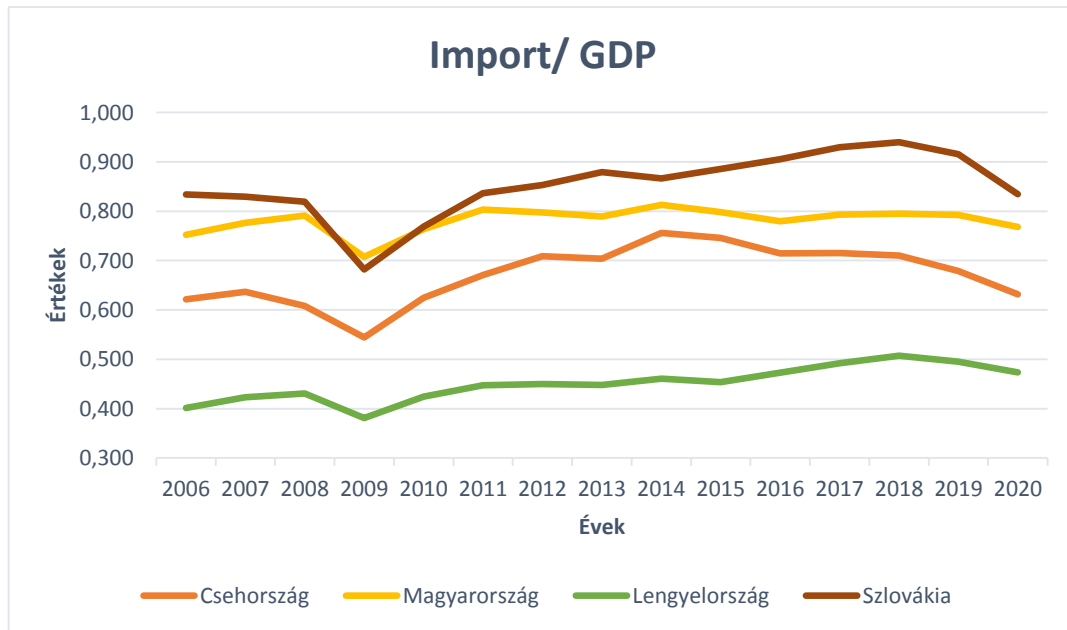
Egyetlen ország kivétel ebből a szempontból: Magyarország eleve egy kezdeti alacsony értékről indult, amin nem látszódik a 2008-as gazdasági válság hatása, mert nem csökken az értéke, csupán 2010-2012-ig egy stagnáló időszakot figyelhetünk meg. Majd ezután 2016-ig egy erős növekedést tapasztalhatunk, amikor is ciklikus nagy növekedés kis csökkenés ciklus kezd ismételtetni magát. Az ábrán látszódik, hogy legnagyobb hatással a legtöbb visegrádi országra a 2008-as gazdasági válság volt. A migrációs válság hatásai csak stagnálást értek el, csökkenést nem tapasztalható. Majd a Covid19 járvány kezdeti hatásait láthatjuk.

A következőben a gazdasági nyitottság értékeit hasonlítottam össze az egymás után követő éveit százalékosan, úgy hogy megkapjam, hogy egymás következő évben mennyit nőttek vagy csökkentek az értékek (4. számú táblázat, 16. számú ábra, 17. számú ábra). A gazdasági nyitottsági értékei esetén, mint az import és az export oldalon egyaránt az évek között nagyon magas számú negatív értékeket látunk.

16. ábra Gazdasági nyitottságot mérő ábra1.

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

17. ábra Gazdasági nyitottságot mérő ábra 2.

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Az export tekintetében azt láthatjuk, hogy negatív értékeket a térségben a 2008-2009 között vesznek fel, csökkenő tendenciát mutatnak. Ezen kívül az negatív értékeket még a 2016-2020 között láthatunk. A legkevesebb csökkenés Lengyelország esetében láthatunk, alig vesz fel negatív értékeket, csak a 2008-as időszakban. A többi időszakban végig egy lassú növekvő tendenciát látunk. A 2015-ös migrációs válság hatásai látszódnak Magyarország és Csehország esetén. Szlovákia esetén lassú növekedés látható az időszakban.

Az import tekintetében is hasonló értékeket látunk. Negatív értékeket láthatunk a 2008-2010-es, a 2015-2016-os és a 2019-2020-as időszakban. Legkevesebb negatív százalékot megint Lengyelország veszi fel az import tekintetében. A gazdasági nyitottság mutatóinak való százalékos vizsgálatánál jól látszódnak a gazdasági sokkhatások. A kereskedelmi oldalon nagyobb hatásai érvényesül a 2008-as gazdasági válság, a Migrációs válság és a Covid19 járvány hatásai.

4. táblázat A gazdasági nyitottság mérésére szolgáló mutató százalékos változását bemutató ábra

Export/GDP	2007-re	2008-ra	2009-re	2010-re	2011-re	2012-re	2013-ra
Csehország	2%	-5%	-7%	12%	8%	7%	1%
Magyarország	5%	2%	-6%	9%	6%	0%	-1%
Lengyelország	2%	-2%	-2%	8%	6%	4%	4%
Szlovákia	3%	-4%	-15%	13%	10%	8%	3%
Export/GDP	2014-re	2015-re	2016-ra	2017-re	2018-ra	2019-re	2020-ra
Csehország	8%	-2%	-2%	0%	-3%	-4%	-5%
Magyarország	2%	0%	-1%	-1%	-3%	-3%	-3%
Lengyelország	1%	2%	6%	4%	1%	1%	0%
Szlovákia	-2%	0%	2%	2%	1%	-4%	-7%
Import/GDP	2007-re	2008-ra	2009-re	2010-re	2011-re	2012-re	2013-ra
Csehország	2%	-5%	-10%	15%	7%	6%	-1%
Magyarország	3%	2%	-11%	8%	5%	-1%	-1%
Lengyelország	5%	2%	-12%	11%	5%	1%	0%
Szlovákia	-1%	-1%	-17%	13%	9%	2%	3%
Import/GDP	2014-re	2015-re	2016-ra	2017-re	2018-ra	2019-re	2020-ra
Csehország	7%	-1%	-4%	0%	-1%	-4%	-7%
Magyarország	3%	-2%	-2%	2%	0%	0%	-3%
Lengyelország	3%	-2%	4%	4%	3%	-2%	-4%
Szlovákia	-1%	2%	2%	3%	1%	-3%	-9%

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Ezen eredmények alapján elfogadom a nullhipotézisem, azaz a vizsgált mutatók alapján a térségre legnagyobb negatív hatással nem a Covid19 járvány volt. Habár még a Covid19 járvány kezdeti adataival rendelkezem, az adatok általában 2020 vagy 2021-ig áll rendelkezésemre, az adatokból látszódik, hogy a 2008-as gazdasági világválság hatásai sokkal nagyobb mértékben érintették bármely vizsgált területet, legyen szó akár a munkanélküliségről, GDP-ről, vagy a kereskedelmi mutatókról.

4.3 Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar

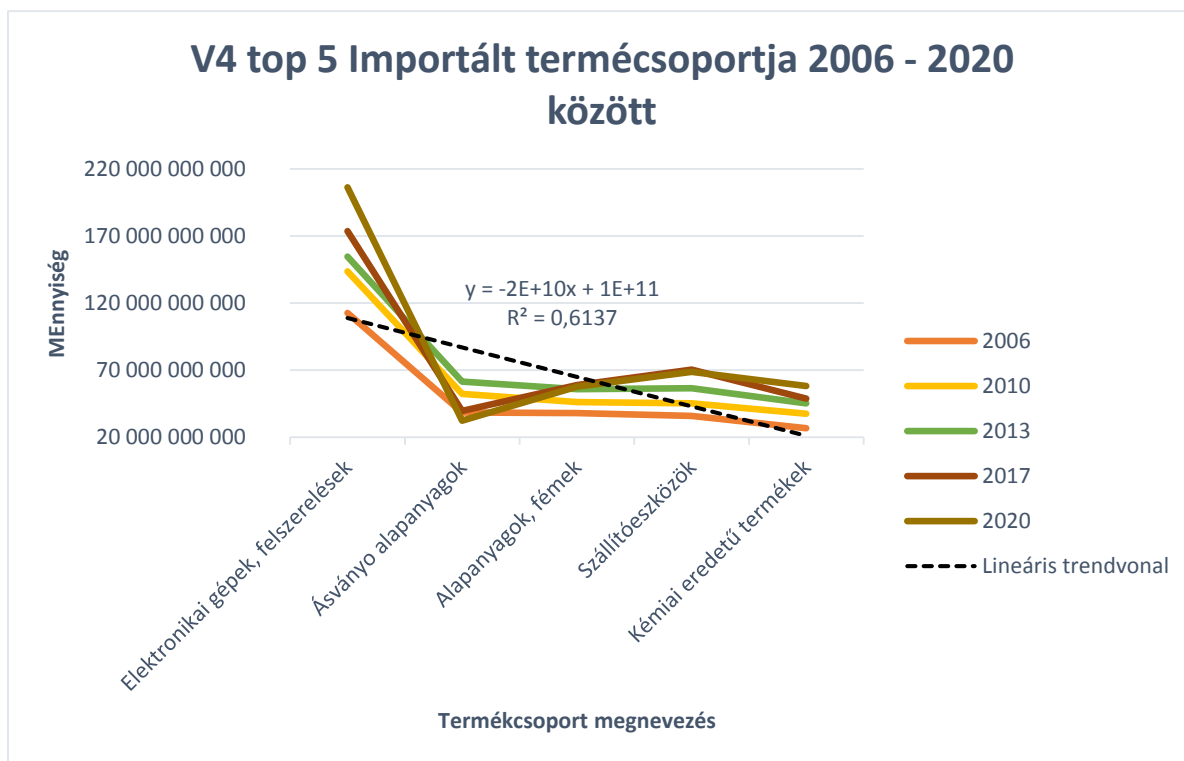
A térség húzóágazatának vizsgálatakor a hipotéziseim volt:

H₀: A térség húzóágazata nem az autóipar

H₁: A térség húzóágazata az autóipar

A vizsgálathoz áttekintettem az importált és exportált termékek forgalmát a térségben.

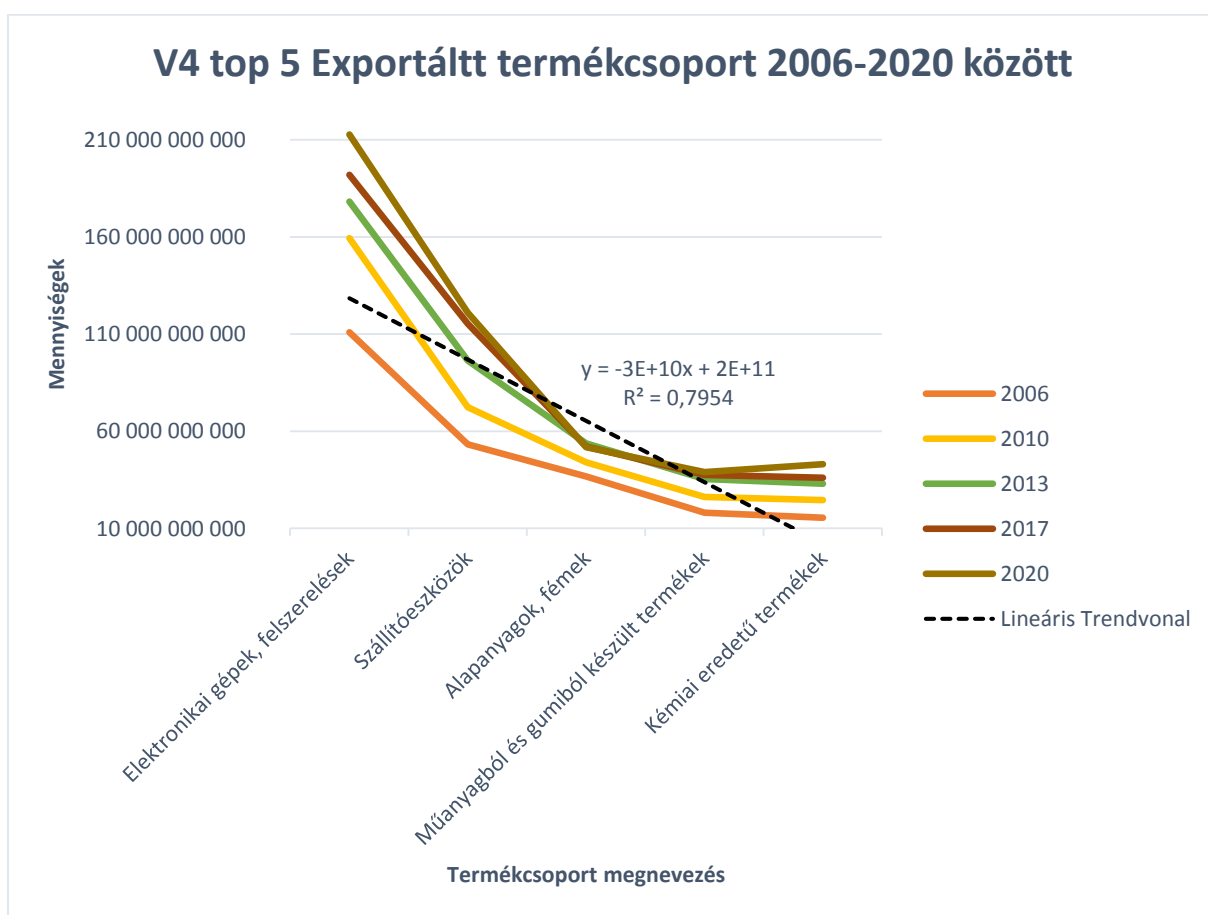
Először az import termékcsoportokat vizsgáltam meg (18. számú ábra). Az átláthatóság érdekében 5 évet listáztam ki az ábrámon, a fő térséget befolyásoló időszakok előtti és utáni éveket választottam. Látható, hogy a top 5 legtöbbet importált termékcsoport 2006-ban az Elektronikai gépek, felszerelések; majd ezt követi az Ásványi anyagok; Alapanyagok, fémek; Szállítóeszközök és a Kémiai eredetű termékek. Az évek előrehaladtával ez a sor változik, ahol is 2017-ben az első helyen marad az Elektronikai gépek, felszerelések majd öt követi Szállítóeszközök; Alapanyagok, fémek; Kémiai eredetű anyagok és az Ásványi alapanyagok csoportja. A 2020-as értékek ugyan ezt a tendenciát veszik fel. Az értékeiken igen nagymértékben látszódik az egyes gazdasági sokkhatások befolyása a térségben. A Covid19 járvány hatására a 2019-es évektől kezdődően megnövekedett a kémiai eredetű termékekre az igény, mint a tisztítószeresek vagy a gyógyszerek. A 2008-as válság következtében előtérbe került az ásványi alapanyagok, mint a kőolaj vagy a gáz. A 2015- időszakban pedig a technika fejlődése látszódik, mivel megnövekedett a kereslet a szállítóeszközökre, mint a gépjármű alkatrészek, autó, de ugyan úgy az Elektronikai alkatrészekre is. Az idősoros vizsgálati determinisztikus értéke: 0,61, ami közepesen erős kapcsolatot mutat. A Lineáris Trendvonal pedig egy erős meredekségű változást mutat az ábrán.

18. ábra V4-ek top 5 importált termékcsoport 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Az Exportált termékcsoportok esetében nem láthatunk ekkora változásokat (19. számú ábra). 2006-ban a legtöbbet exportált termékcsoport az Elektronikai gépek, felszerelések, majd öt követi a Szállítóeszközök; Alapanyagok, fémek; Műanyagból és gumból készült termékek és végül pedig a Kémiai eredetű termékek. Ez a sorrend nem változott a vizsgált időszakban. Az ábrán látható determinisztikus együttható alapján, ami 0,8 erős kapcsolatot mutat a változók között. A Lineáris Trendvonal pedig egy erős meredekségű változást mutat. A termékcsoportokat vizsgálva erős látszódik az exportált termékek esetén az informatikai fejlődés. A vizsgált időszakban magasan első helyen az Elektronikai gépek és felszereléseket láthatjuk, majd ezt követi a Szállítóeszközök. Minden esetben előrébb kerül az Elektronikai felszereltségek, mint műsorszóró berendezések, kijelzők, telefonok vagy számítógépek a Szállítóeszközök exportjához képest.

19. ábra V4-ek top 5 exportált termékcsoport 2006 - 2020 között

Forrás: Saját készítésű ábra 2023

Ezután áttekintettem az egyes termékcsoportokon belül a legfőbb importtermékeket (5. számú táblázat). Jól látszódik, hogy az évek folyamán az egyes főbb ágazatok az Elektronikai gépek és felszereléseik. Amíg még 2006-ban itt a főbb termékek a számítógépek voltak, addig ez 2020-ra a műsorszóró berendezésekre váltott át. Főbb termékcsoportoknál meg kell még említenünk az Ásványi alapanyagokat, ahol is nyers kőolaj volt a legtöbbet importált termék 2010-ben. 2015-ben pedig a legtöbbet importált termékkategória a Szállítóeszközök voltak és ezen belül a legtöbbet importált termék a gépjármű alkatrészek és tartozékaik. Ez a kategória a 2015-ös évben volt a legmagasabb a többi évben ez alacsonyabb értékével lejjebb csúszik a rangsorban.

5. táblázat V4-ek import top termékcsoport és termékek rangsora 2006 - 2020 között

Termékcsop., termékek 2006	Termékcsop., termékek 2010	Termékcsop., termékek 2015	Termékcsop., termékek 2020
Elektronikai gépek, felsz.	Ásványi alapanyagok	Szállítóeszközök	Elektronikai gépek, felsz.
Számítógépek	Nyerskőolaj	Gépjármű alkatrészek és tart.	Műsorszóró berendezések
Műsorszórás tartozékok	Ásványolaj gáz	Autók	Irodai gépek alkatrészei
Műsorszóró berendezések	Finomított kőolaj	Traktorok	Számítógépek
Irodai gépek alkatrészei	Elektromosság	Személy- és teherhajók	Integrált áramkörök
Integrált áramkörök	Szénbrikett	Teherautók	Szigetelt vezeték
Ásványi alapanyagok	Elektronikai gépek, felsz.	Alapanyagok, felszerelések	Szállítóeszközök
Nyerskőolaj	Műsorszórás tartozékok	Számítógépek	Gépjármű alkatrészek és tart.
Ásványolaj gáz	Számítógépek	Műsorszóró berendezések	Autók
Finomított kőolaj	Irodai gépek alkatrészei	Irodai gépek alkatrészei	Teherautók
Elektromos áram	Telefonok	Szigetelt vezeték	Traktorok
Vasérc	Integrált áramkörök	Műsorszórás tartozékok	Repülőgép, helikopter és/ úrhajók
Szállítóeszközök	Szállítóeszközök	Ásványi alapanyagok	Kémia eredetű termékek
Gépjármű alkatrészek és tart.	Gépjármű alkatrészek és tart.	Nyerskőolaj	Csomagolt gyógyszerek
Autók	Autók	Ásványi olaj gáz	Vakcinák, toxinok és kultúrák
Teherautók	Személy- és teherhajók	Finomított kőolaj	Ipari zsírsavak, olajok és alk.
Traktorok	Traktorok	Elektromos áram	Szépségápolási termékek
Személy- és teherhajók	Teherautók	Szénbrikett	Tisztítószer
Kémiai eredetű termékek	Kémiai eredetű termékek	Kémiai eredetű termékek	Műanyagból és gumiból készült t.
Csomagolt gyógyszerek	Csomagolt gyógyszerek	Csomagolt gyógyszerek	Egyéb műanyag termékek
Rovarirtók	Ipari zsírsavak, olajok és alk.	Vakcinák, toxinok és kultúrák	Gumiabroncsok
Ipari zsírsavak, olajok és alk.	Vakcinák, toxinok és kultúrák	Reakció és katalitikus termékek	Nyers műanyag fólia
Tisztítószer	Tisztítószer	Ipari zsírsavak, olajok és alk.	Poliacetálok
Vakcinák, toxinok és kultúrák	Rovarirtók	Rovarirtók	Műanyag fedők
Alapanyagok fémek	Alapanyagok, fémek	Alapanyagok, fémek	Alapanyagok, fémek
Bevonatos síkhengerelt vas	Bevonatos síkhengerelt vas	Bevonatos síkhengerelt vas	Bevonatos síkhengerelt vas
Egyéb vastermékek	Melegen hengerelt vas	Egyéb vastermékek	Egyéb vastermékek
Melegen hengerelt vas	Nyers alumínium	Fém rögzítések	Vas kötőelemek
Nyers alumínium	Egyéb vastermékek	Nyers alumínium	Fém rögzítések
Fém rögzítések	Fém rögzítések	Vas kötőelemek	Melegen hengerelt vas

Forrás: Saját készítésű ábra az Observatory of Economic Complexity adatai alapján 2022

Jól látható, hogy a legfőbb importtermékek a vizsgált időszakban a Számítógépek, a nyers kőolaj, a gépjármű alkatrészek és tartozékaik, a műsorszóró berendezések, a csomagolt gyógyszerek, tisztítószeres és a műanyag termékek.

Az exporttermékek tekintetében (6. számú táblázat) látható, hogy már többször jelenik meg a Szállítóeszközök, azaz az autók, gépjárműalkatrészek és traktorok. Valóban nagyszázalékban megjelenik az export tekintetében az autóiipar, viszont az Elektronikai gépek és felszerelések, azaz a kijelzők, számítógépek, műsorszóró berendezések, vezetékek sokkal nagyobb volumenben jelennek meg a piacon.

A vizsgálatom értékeiben nagyon látszik a gazdasági sokkhatások befolyása illetve a technikai fejlődéssel egyben létrejött lehetőségek az újtermékek iránt. Ciklikusan újra és újra megjelennek az import és az export esetében is a Szállítóeszközök kategória, mint a személygépjármű alkatrészek, autók, teherautók, de volumenben mindig nagyobb mértékben jelennek meg az Elektronikai felszerelések. A Covid19 járvány hatására, szezonálisan megjelentek nagymértékben a Kémiai eredetű termékek, a gyógyszerek, vakcinák és tisztítószeres, ami szintén befolyásolta a térséget.

6. táblázat V4-ek top export termékcsoport és termékek rangsora 2006 - 2020 között

Termékcsop., termékek 2006	Termékcsop., termékek 2010	Termékcsop., termékek 2015	Termékcsop., termékek 2020
Szállítóeszközök	Elektronikai gépek, felsz.	Szállítóeszközök	Szállítóeszközök
Autók	Kijelzők	Autók	Autók
Gépjármű alkatrészek és tart.	Számítógépek	Gépjármű alkatrészek és tart.	Gépjármű alkatrészek és tart.
Személy- és teherhajók	Műsorszóró berendezések	Személy- és teherhajók	Teherautók
Teherautók	Szigetelt vezetékek	Teherautók	Buszok
Pótkocsik és félpótkocsik	Belső égésű motorok	Karosszéria gépj.	Pótkocsik és félpótkocsik
Elektronikai gépek, felsz.	Szállítóeszközök	Elektronikai gépek, felsz.	Elektronikai gépek, felsz.
Kijelzők	Autók	Számítógépek	Számítógépek
Számítógépek	Gépjármű alkatrészek és tart.	Kijelzők	Műsorszóró berendezések
Szigetelt vezeték	Személy- és teherhajók	Szigetelt vezetékek	Kijelzők
Műsorszóró berendezések	Karosszéria gépjárművekhez	Telefonok	Szigetelt vezeték
Belső égésű motorok	Teherautók	Belső égésű motorok	Elektromos akkumulátorok
Alapanyagok, fémek	Műanyagból és gumiból készült	Műanyagból és gumiból készült	Műanyagból és gumiból készült
Vasszerkezetek	Gumiabroncsok	Gumiabroncsok	Gumiabroncsok
Egyéb vastermékek	Egyéb műanyagok	Egyéb műanyag termékek	Egyéb műanyag termékek
Melegen hengerelt vas	Műanyag fedők	Műanyag fedők	Műanyag fedők
Finomított réz	Egyéb gumitermékek	Egyéb gumitermékek	Egyéb gumitermékek
Vashulladék	Etilén polimerek	Nyers műanyag fólia	Műanyag csövek
Műanyagból és gumiból készült	Alapanyagok, fémek	Kémiai eredetű termékek	Kémiai eredetű termékek
Gumiabroncsok	Vasszerkezetek	Csomagolt gyógyszerek	Csomagolt gyógyszerek
Egyéb műanyag termékek	Egyéb vastermékek	Tisztítószer	Vakcinák, toxinok és kultúrák
Etilén polimerek	Finomított réz	Szépségápolási termékek	Tisztítószer
Műanyag fedők	Melegen hengerelt vas	Vakcinák, toxinok és kultúrák	Szépségápolási termékek
Egyéb gumitermékek	Vashulladék	Nitrogéntartalmú műtrágyák	Reakció és katalitikus termékek
Kémiai eredetű termékek	Kémiai eredetű termékek	Alapanyagok, fémek	Alapanyagok, fémek
Csomagolt gyógyszerek	Csomagolt gyógyszerek	Vasszerkezetek	Vasszerkezetek
Tisztítószer	Tisztítószer	Egyéb vastermékek	Egyéb vastermékek
Szépségápolási szerek	Szépségápolási termékek	Fém rögzítések	Fém rögzítések
Heterociklusos nitrogénvegyületek	Nitrogéntartalmú műtrágyák	Finomított réz	Finomított réz
Nitrogéntartalmú műtrágyák	Heterociklusos nitrogénvegy.	Melegen hengerelt vas	Vashulladék

Forrás: Saját készítésű ábra az Observatory of Economic Complexity adatai alapján 2022

Az ábrák alapján látszódik, hogy folyamatosan nőtt az export a Szállítóeszköz termékkategóriára a vizsgált időszakban, illetve ezen belül az autókra, gépjármű alkatrészekre és a traktorokra, habár más ágazatok előtérbe kerültek. A különböző gazdasági hatások okozta kényszerhelyzetek háttérbe szorították az autó import-export forgalmát. Legkiemelkedőbb csoport az Elektronikai termékek csoportja lett, így elfogadom a H_0 . A térség húzóágazata nem az autóiipar, hanem az Elektronikai termékek.

4.4 Következtetések

A szakirodalom feldolgozása után egy tisztább gazdasági képet kaptam a Visegrádi országok helyzetéről. Dolgozatom során külgazdasági szempontból elemeztem a térséget. Elemzéseimre a World Economic Outlook Adatbázisa, az Eurostat Adatbázisa, a Világban, a World Integrated Trade Solution adatai és az Observatory of Economic Complexity adatai adta az adatokat. Vizsgálataim elvégzése alatt a 2006 – 2020-ig lévő időszakot vizsgáltam. Több megállapításra is jutottam.

Vizsgálódási kérdésköreim voltak:

1. Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as gazdasági válság óta.

A vizsgálataim alapján itt elvettem a nullhipotézisemet, azaz elvettem azt, hogy a visegrádi országok gazdasági nyitottsága nem növekedett a 2008-as válság óta. A külgazdasági adatok alapján, ábrák és az elemzésem alapján arra jutottam, hogy növekedett a gazdasági nyitottság a térségben a vizsgált időszakban. A térség országai főként kis területű országok, nagy gazdasági nyitottsággal rendelkeznek. A négy ország közül Lengyelországnak volt a legalacsonyabb gazdasági nyitottsága. Valószínűleg ez az ország a belső piaca elég nagy ahhoz, hogy a külkereskedelmi forgalma kevésbé legyen meghatározó.

Az integráció tagjaként megfelelően ki tudja használni a helyzetből adódó lehetőségeit a világpiacon. Habár a legnagyobb visszaesést a vizsgált időszakban a 2008-as válság adta már befolyásoló sokkhatások is, mint a Migrációs válság vagy akár a Covid19 járvány is befolyásoló tényezővel bírt. A helyreállító stratégiák pont ezeknek a hatásoknak a helyreállításáért hozták létre, mint a Lisszaboni stratégia vagy az Európa 2020 stratégia.

2. Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt

Ezen eredmények alapján elfogadom a nullhipotézisem, azaz a vizsgált mutatók alapján a térségre legnagyobb negatív hatással nem a Covid19 járvány volt. Habár még a Covid19 járvány kezdeti adataival rendelkezem, az adatok általában 2020 vagy 2021-ig áll rendelkezésemre, az adatokból látszódik, hogy a 2008-as gazdasági világválság hatásai sokkal nagyobb mértékben érintették bármely vizsgált területet, legyen szó akár a munkanélküliségről, GDP-ről, vagy a kereskedelmi mutatókról.

3. Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar.

Az vizsgált ábrákon és adatokon látszódik, hogy folyamatosan nőtt az export a Szállítóeszköz termékkategóriára a vizsgált időszakban, illetve ezen belül az autókra, gépjármű alkatrészekre és a traktorokra, de volumen mértékben sokkal nagyobb mértékben nőttek az Elektronikai termékek forgalma, emiatt el kellett vetnem a nullhipotézisem. Azaz a térség húzóágazata nem az autóipar. A vizsgálati csoportokban a legnagyobb befolyásoló tényező a 2008-as gazdasági válság volt. Ez akkora sokkhatás volt a világpiacra, a bankrendszerre és a hitelek alakulására, hogy óriási gazdasági visszaesést olvastam le a gazdasági mutatókról. A legnagyobb mértékben ez vezetett a gazdasági visszaeséshez a vizsgált időszakban

A hipotézisek eredményeiből jól kivehető volt, hogy nagymértékben befolyásolták a gazdasági események a V4-ek külgazdasági helyzetét. Legyen szó akár a 2008-as gazdasági válságról, a Migrációs válságról vagy a Covid19 járványról, ezek mind negatív irányba befolyásolták a térséget, mint a Lisszaboni stratégia és az Európa 2020 Stratégia pozitív irányba befolyásolta.

A 2008-as gazdasági válság a térséget a legjobban befolyásolta. A hatalmas sokkhatást kilábal okozta problémák normalizálása közel 2-3 évet ölelt magába. Minden ágazatra, körülbelül hasonlóan nagy hatással volt, legyen szó akár a kereskedelemről, a gazdasági nyitottságról vagy az importált-exportált termékről.

A migrációs válság is befolyásolta természetesen a térséget, de sokkal kevésbé, sok esetben csak stagnálást eredményezett nem csökkenést. Látható az adatokból, hogy Magyarországra sokkal jobban hatott ez a válság. Magyarország keresztül halad a migrációs útvonal, ami a számokból és az ábrákból látszik is. A legnagyobb visszaesést itt láthattuk a vizsgált térség esetén. Míg a többi ország esetén csak stagnálást vagy lassabb növekedést

figyelhetünk meg, a legjobb példa erre Lengyelország, mivel ezen az országon nem vezet keresztül az fő migrációs útszakaszon, nem is látható nagyobb visszaesés a 2015-2016-os időszakban.

A Covid19-es járvány visszaesését lehet még látni az adatokból. Sajnos még csak kevés rendelkezésre álló adat van az időszakról, hogy ezt pontosabban lehetne vizsgálni, de a már most rendelkezésre álló adatokból világosan látszanak a csökkenések. A hirtelen gazdasági leállás nagy problémákat okozott a térségben. A rendelkezésre álló adatok alapján még csak az első 1 évet lehet látni, de minden vizsgált ország esetében látható a kezdeti csökkenések.

A térség iparának vizsgálódásakor az adatokból leolvasható, hogy a legfőbb importtermékek a számítógépek, a nyers kőolaj, a gépjármű alkatrészek és tartozékaik, a műsorszóró berendezések, a csomagolt gyógyszerek, tisztítószeres és a műanyag termékek. Ahogy az új ipari forradalom, a digitalizációs forradalom lezajlik, úgy változik a kereslet a termékek iránt. Előtérbe kerülnek az elektronikai készülékek forgalmazása a térségben is. Az export tekintetében ez is szintén megjelenik.

A technológia fejlődésével, sokkal gyorsabbak és nagyobb volumenűek a változások, a fejlődések. A világ annyira felgyorsulni látszik, hogy csak a vizsgált időszakban több gazdaságot megváltoztató válság zajlott le.

Az idősoros vizsgálatokat érdemes lenne 10 év múlva megismételni, a Covid19 járványról egyelőre nem áll rendelkezésre elég adat. A még pontosabb következtetések levonásához egy későbbi vizsgálat segítségével teljesebb képet lehetne kapni a térség helyzetéről. Fontosnak tartom kijelenteni, hogy a vizsgálataimat nem az Európa 2020 stratégia vagy a Lisszaboni stratégia pillérei adta, áttekintésük csak a vizsgálat időszak jobb megértését szolgálták. Esetleges jövőbeni vizsgálatok esetében érdemes lenne ezeket is alkalmazni.

5 Összefoglalás

A dolgozatom alapját a Visegrádi négyek példás együttműködése adta. Az országok az egymás adottságait kihasználva kiegyenlítik egymás gyengeségeit, felerősítik erősségeiket, ezáltal is jobb gazdasági helyzetbe kerülnek a világpiaci viszonylatban. Az együttes álláspont kialakítása jelenti a legbiztosabb módját annak, hogy a kisebb országok is hallatni tudják hangjukat az Európa és a világ nagyhatalmaival szemben.

Dolgozatom célja az volt, hogy valós képet adjon a Visegrádi Országok: gazdasági helyzetéről; külgazdasági nyitottságáról; és az import-export alakulásáról. Vizsgálatom adatait a World Economic Outlook Adatbázisa, az Eurostat Adatbázisa, a Világban, a World Integrated Trade Solution adatai és az Observatory of Economic Complexity adatai adta. Méréseket naprakész adataikkal végeztem és a 2006-2020 közötti időszakot vizsgálva.

Első körben szakirodalmi áttekintést végeztem, ahol is egy tiszta és átfogó képet kaptam a térségről és az azt befolyásoló nagyobb gazdasági tényezőkről, eseményekről. Áttekintettem a Lisszaboni Stratégiát, a befolyásoló gazdasági válságokat, az Európa 2020 Stratégiát. A négy Visegrádi országot mutattam be gazdasági és társadalmi szempontok segítségével, hogy egy pontos képet kapjak a helyzetükről.

Fontosnak tartom kijelenteni, hogy a vizsgálataimat nem az Európa 2020 stratégia vagy a Lisszaboni stratégia pillérei adta, áttekintésük csak a vizsgálat időszak jobb megértését szolgálták.

Vizsgálódási kérdésköreim voltak:

Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as gazdasági válság óta.

Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt

Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar.

Vizsgálatom adatait a World Economic Outlook Adatbázisa, az Eurostat Adatbázisa, a Világban, a World Integrated Trade Solution adatai és az Observatory of Economic Complexity adatai adta. A méréseket naprakész adatokkal végeztem a 2006-2020 közötti időszakot vizsgálva.

Vizsgálati eredményként arra jutottam:

Az vizsgálódásom során, melyet determinisztikus és idősoros elemzés segítségével végeztem megállapítottam, hogy vizsgálataim alapján növekedett a gazdasági nyitottság a térségben a vizsgált időszakban; a vizsgált mutatók alapján a térségre legnagyobb negatív hatással nem a Covid19 járvány volt, hanem az adatokból az látszódik, hogy a 2008-as gazdasági világválság volt; illetve a térség húzóágazata nem az autóipar.

A vizsgálatom után több következtetésre is jutottam. A térséget nagyban befolyásolták az időszakot átölelő események, mind pozitív mind negatív irányba. A gazdasági sokkhatások közül a legnegatívabb esemény a 2008-as gazdasági világválság volt, ami alapjaiban rengette meg a Visegrádi országok gazdaságát. A hatalmas sokkhatást kilábal okozta problémák normalizálása közel 2-3 évet ölelt magába. Minden ágazatra, körülbelül hasonlóan nagy hatással volt, legyen szó akár a kereskedelemről, a gazdasági nyitottságról vagy az importált-exportált termékről. Pár évvel később a 2015-s Migrációs válság nem volt ugyanakkora mértékű hatással a terjes térségre, de a külkereskedelmi adatokból ez is meglátszódott. Ez a válság főleg azokat a V4-es országokat érintette, akiken keresztül futott a migrációs útvonal, így ennek a válságnak a hatásait Lengyelország érezte a legkevésbé. Végül pedig a Covid19 járvány, aminek a hatásainak a kilábalásából még a mai nap is dolgoznak, szintén meglehetősen nagy sokkhatásként érte a térséget.

Ezzel szemben voltak pozitív hatású események, is mint a Lisszaboni Stratégia, vagy az Európa 2020 Stratégia, amik pont azt a célt szolgálták, hogy az országokon keresztülhúzó sokkhatásokra reflektáljanak. Az előbbi a 2008-as válságra való első válaszok egyike volt. Ez három pillér segítségével próbálta normalizálni a kialakult gazdasági helyzetet. Az első volt a gazdasági pillér, mely megalapozta a versenyképes, tudásalapú gazdaságra való áttérést. Második a szociális pillér, amelynek célja az európai szociális modell modernizálása volt. Harmadik pedig a környezetvédelmi pillér.

Az Európa 2020 Európa megerősítéséért szintén három fő cél mentél próbálta erősíteni a térséget. Ez volt az intelligens tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása. A fenntartható erőforrás-hatékonyabb gazdaság kialakítása. Illetve az inkluzív növekedés elérése.

A térség nagy előnye, hogy habár területileg főként kisméretű országok, ezzel szemben mégis nagy gazdasági nyitottsággal rendelkeznek. A négy ország közül Lengyelországnak van a legkisebb gazdasági nyitottsága, de ezt az integráció tagjaként

gazdasági szempontból megfelelően ki tudja használni a helyzetből adódó lehetőségeit a világpiacon.

A technológia fejlődésével, sokkal gyorsabbak és nagyobb volumenűek a változások, a sokkhatások a térségben. A világ annyira felgyorsulni látszik, hogy csak a vizsgált időszakban több gazdaságot megváltoztató esemény történt. A vizsgálat egyik korlátját is ez adta, habár a Covid-19 járvány már lassan, mint válság kezd megszűnni, mégis egyelőre kevés adat áll a rendelkezésünkre a megfelelő vizsgálatok elvégzésére. A vizsgálatokat érdemes lenne a következő 10 évben megismételni, ezáltal egy átfogóbb képet kapni a térség alakulásáról, elemezni azt, hogy a legközelebbi eseményre már megfelelő gazdasági reakcióval tudjunk készen állni.

Irodalomjegyzék

- Astrov, V.,- Holzner, M. (2021): The Visegrád Countries: Coronavirus Pandemic, EU Transfers, and their Impact on Austria. Policy Notes and Reports 43. The Vienna Institute for International Economic Studies.
- Bacsi, Z. (2013): Közgazdasági ismeretek. Debrecen, Debreceni Egyetem, AGTC.
- Borbás, L.: (2012): Európai elvárások-magyar válaszok. Az Európa 2020 stratégia üzenete Magyarországnak. Vállalkozásfejlesztés a XXI. században. Budapest.
- Bozsik, N. (2011): Nemzetközi gazdaságtan. Budapest, Saldó kiadó.
- Egedy, T. (2012): A gazdasági válság hatásai városon innen és túl. Területi Statisztika, 334-352.
- Gács, J. (2005): A lisszaboni folyamat – egy hosszú távú stratégia rejtélyei, elméleti problémái és gyakorlati nehézségei. Közgazdasági Szemle, LII. évf.,március 205-230.
- Gács, J. (2007): A gazdasági globalizáció számokban A nyitottság alakulása az EU országokban - I. rész. Közgazdasági szemle, 876-902.
- Gál, Z. (2018): A visegrádi négyek országai főbb regionális gazdasági jellemzői. Polgári Szemle, 14. évf. 4-6. szám. 301-310.
- Ivan-Ungureanu, C., & Marcu, M. (2006): The Lisbon Strategy. Romanian Journal of Economic Forecasting, 74 - 83.
- Kerékgyártó, G.- L. Balogh, I.- Sugár, A. - Beatrix, S. (2009): Statisztikai Módszerek és Alkalmazásuk A gazdasági és Társadalmi elemzésekben. Budapest, Aula Kiadó.
- Lovas, D. (2017): Energiaadó az Európai Unióban - Energiadózás és az Európa 2020 Stratégia Összefüggései. Közép Európai Közlemények, 2017 évf. 10 sz.
- Majoros, P. (2006): Magyarország a világgazdaságban, világkereskedelemben. Magyar Tudomány Napja, 13-28.
- Péter, B. (2016): Az Európai Unió külpolitikája. Wolters Kluwer Hungary Kft.
- Sacio-Syzmanka, A. - Kononiuk, A. - Tommei, S. - Valenta, O. - Hideg, É. - Gáspár, J. - Boorová, B. (2016): The future of business in Visegrad region. Eur J Futures Re (original paper), 1-13. doi:10.1007/s40309-016-0103-3
- Samuelson P. A., - Nordgause, W. D. (2012): Közgazdaságtan. bővített kiadás. Budapest, Akadémiai kiadó.
- Szakálné Szabó, Z. (2021): Harminc éve a közös úton – a Visegrádi Négyek együttműködésének politikai fejlődési íve a kezdetektől napjainkig. Külügyi Műhely, 2. szám.
- Tálas, P. (2016): Az európai migrációs válság értelmezési kereteirő. Nemzet és Biztonság(2016/6. szám), 86-115.
- Tulok, P. - Sáringer, J. - Perényi, Z. - Remete, B.- Márky, Z. (2018): A Visegrádi négyek jelentősége, struktúrája és értékei. Budapest, Külügyi és Külgazdasági Intézet.

Várnay Ernő, P. M. (2010): Az Európai Unió joga. Budapest, Complay Kiadó.

A Bizottság Közleménye Európa 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. (2020): EURÓPAI BIZOTTSÁG .

Az Európai Parlament tevékenysége - A legfontosabb események 1999- 2004 között. (2004):

News room: <https://www.europarl.europa.eu/highlights/hu/1001.html>

Letöltés dátuma: 2022. 09 18

Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal (2023):

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/czechia_hu

Letöltés dátuma: 2023. 02 23

Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal (2023):

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/hungary_hu

Letöltés dátuma: 2023. 02 27

Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal (2023):

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/poland_hu

Letöltés dátuma: 2023. 03 02

Az Európai Unió hivatalos portáljához tartozó weboldal (2023):

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_hu

Letöltés dátuma: 2023. 03 10

Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (2023):

<https://gvi.hu/grafikon/19/a-visegradi-oroszagok-konzolidalt-brutto-allamadossaga-a-gdp-szazalekaban>

Letöltés dátuma: 2023. 03 24

A Visegrádi országok kereskedelmi kapcsolatai. (2021): Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány.

<http://www.oeconomus.hu/irasok/a-visegradi-oroszagok-kereskedelmi-kapcsolatai/>

Letöltés dátuma: 2022. 08. 10

Eurostat Statistics Explained. (2013): Glossary: Lisbon Strategy:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Lisbon_Strategy

Letöltés dátuma: 2022. 08. 10

Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (2023):

<https://gvi.hu/grafikon/12/hol-tartunk-a-2008-as-valsagban-a-magyar-es-a-nemet-gazdasag-osszehasonlitasa>

Letöltés dátuma: 2023. 03. 20

Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (2023):

<https://gvi.hu/grafikon/29/az-egy-fore-juto-gdp-alakulasa-a-visegradi-oroszagokban-2006-2022>

Letöltés dátuma: 2023. 03. 22

Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (2023):
<https://gvi.hu/grafikon/37/hol-tartunk-a-koronavirus-valsagban-regios-osszehasonlitas>
Letöltés dátuma: 2023. 03 25

Observatory of Economic Complexity. (2020):
Czechia Database: <https://oec.world/en/profile/country/cze>
Letöltés dátuma: 2022. 10 15

Observatory of Economic Complexity. (2020):
Poland Database: <https://oec.world/en/profile/country/pol>
Letöltés dátuma: 2022. 09 12

Observatory of Economic Complexity. (2020):
Visegrad group:
https://oec.world/en/visualize/tree_map/hs92/export/cze.hun.pol.svk/all/show/2020/
Letöltés dátuma: 2022. 09 10

Observatory of Economic Complexity. (2022):
forrás: Hungary Database: <https://oec.world/en/profile/country/hun>
Letöltés dátuma: 2022. 09 18

Observatory of Economic Complexity. (2022):
forrás: Slovakia Database: <https://oec.world/en/profile/country/svk>
Letöltés dátuma: 2022. 09 18

Visegrad Group. (2022): A visegrádi csoport története
<https://www.visegradgroup.eu/TORTENELEM>
Letöltés dátuma: 2022. 08 30, forrás

World Integrated Trade Solution. (2019): Hungary Trade Summary 2019 Data
<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/HUN/Year/2019/Summary>
Letöltés dátuma: 2022. 10 12

World Integrated Trade Solution. (2019): Poland Trade Summary 2019 Data
<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/POL/Year/2019/Summary>
Letöltés dátuma: 2022. 10 02

World Integrated Trade Solution. (2020): Czech Republic Trade Summary 2020 Data
<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CZE/Year/LTST/Summary>
Letöltés dátuma: 2022. 10 10

World Integrated Trade Solution. (2020): Slovak Republic Trade Summary 2019 Data
<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/SVK/Year/2019/Summary>
Letöltés dátuma: 2022. 09 18

Táblázatok és Ábrák Jegyzéke

1. ábra	Visegrádi országok népessége	4
2. ábra	Hol tartunk a 2008-as válságban? - régiós összehasonlítás	16
3. ábra	Az egy főre jutó GDP alakulása a visegrádi országokban (2006-2022)	17
4. ábra	A visegrádi országok konszolidált bruttó államadóssága a GDP százalékában.....	18
5. ábra	Hol tartunk a koronavírus-válságban? - régiós összehasonlítás	21
6. ábra	Visegrádi országok GDP alakulása 2006-2020 között.....	29
7. ábra	Visegrádi országok Import 2006 - 2020 között.....	30
8. ábra	V4-ek Export értékei 2006 - 2020 között.....	31
9. ábra	V4-ek Inflációs indexe 2006- 2020 között.....	32
10. ábra	V4-ek Befektetésének aránya 2006 - 2020 között.....	32
11. ábra	Gazdasági nyitottság mérése az Export függvényében 2006 - 2020 között.....	33
12. ábra	Gazdasági nyitottság mérése az Import függvényében 2006 - 2020 között.....	34
13. ábra	Munkanélküliségi ráta változásai 2006-2022 között.....	35
14. ábra	GDP változásai 2006 - 2019 között	36
15. ábra	Bruttó Nemzeti megtakarítás a GDP százalékában	37
16. ábra	Gazdasági nyitottságot mérő ábra 1.....	38
17. ábra	Gazdasági nyitottságot mérő ábra 2.....	39
18. ábra	V4-ek top 5 importált termékcsoport 2006 - 2020 között	41
19. ábra	V4-ek top 5 exportált termékcsoport 2006 - 2020 között.....	42
1. táblázat	V4-ek GDP-je 2019-ben	6
2. táblázat	Visegrádi országok legfőbb import-export partnerei	7
3. táblázat	1 főre jutó GDP Százalékos változása az évek alatt	37
4. táblázat	A gazdasági nyitottság mérésére szolgáló mutató százalékos változását bemutató ábra.....	40
5. táblázat	V4-ek import top termékcsoport és termékek rangsora 2006 - 2020 között	44
6. táblázat	V4-ek top export termékcsoport és termékek rangsora 2006 - 2020 között.....	46

Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: BOKROS EDIT
A Hallgató Neptun kódja: UOLXAR
A dolgozat címe: A VISEGRÁDI ORSZÁGOK KÜLGAZDASÁGI HELYZETEK VIZSGÁLATA
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: KÖZGAZDASÁGTANI ÉS TERMÉSHETI ERŐFORRÁSOK TANSZÉKE

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 03 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A BOKROS EDIT (név) (hallgató Neptun azonosítója: UOLXAR)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfólió¹ áttekinttem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre
javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: 2023 év május hó 1. nap

Belső konzulens

Dr. habil. GÖSSIK NORBERT

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.